

ROMAN

№ 19

SISU:

H. Courths-Mahler: Sinust küll ei lahku ma.

K. Mikszáth'i: Wana kelm.

Fritz Flechtner: Kaksindus.

Ed. Wöhrmann: Pikutasin põllupeenral.

Gustaw Adolf Becquer: Mauri neiu koobas.

Hellmuth Unger: Kohtamine.

Hasis ęl Chawage: Surm sõitis läbi kõrbe.

Paul ja Victor Margueritte: Unustatud wih-
mawári.

Kleve: Herra professor.

Jagisstal deemon: Mongoolia muinasjutt.

Johan Turi: Kaks karupüüdjat.

Türgi mõtteterad.

C. Wells: Mees, kes maakerast läbi kukkus.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENK"
TALLINN, 1924. III. AASTA KÄIK,

Rakweres

müüwad ajakirja „Romaan'i“ üksiknumbrid ning köidetud aastakäike ja wõtawad tellimisi wastu:

Raudtee raamatukapp, herra Widewik, jaamas
Herra Amberg'i rmtkpl. Tallinna mnt.

„ P. Osias'e kauplus „ „ „ „ nr. 34.

„ Priimann'i rmtkpl. Pikk tän.

„Odamehe“ „ „ „ „ nr. 11

O.-ü. „EDU“ TRÜKIKODA

TALLINN, S. Kompassi t. 40. Kõnetr. 14-92.

Walmistab igasugu trükiteid, nagu: kooli- ja juturaamatuid, broshüürisid, põhikirju, müürilehti, ajakirju, blankette, ringkirju, tabelle ja hinnakirju riigi- ja omawalitsuse asutustele, äridele ning tööstustele.

Töö kiire ja korralik. * Hinnad rahuloldawad.

Ajakiri „ROMAAN“

pakub oma aastakäikude näol määratut lugemiswara, mis iialgi wanane.

Aastakäik 1922,	iluköites	Mk.	700.—
	köitmata	„	500.—
Aastakäik 1923.	iluköites	„	900.—
	köitmata	„	700.—

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tänaw nr. 16.

Romaani

Silmub faks forda fuus.

Tellimise hinnad:		Kuuilutuste hinnad:	
Astas (24 nr.nr.) M. 750.—	Wäljaandja: R. o. ü. „Aireng“	1/1 lehekülge M. 3.500.—	1/4 lehekülge M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.) „ 400.—	Tallituse aadress:	1/2 lehekülge „ 1.750.—	1/8 „ „ 450.—
1/4 „ (6 nr.nr.) „ 225.—	Tallinn, Müürivahe tän. 16	1/3 „ „ 1.200.—	1/16 „ „ 225.—
1 fuus (2 nr.nr.) „ 80.—	(üks D Laenupanga majas).	Teskis 50% kallim.	
Astisnumber „ 40.—	Telefon 12-53.	Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ eestused.	

Nr. 19

III aastakäit.

1924

Sinust küll ei lahku ma!

Saksa kirjaniit Hedwig Courths-Mahler'i romaan.

15

Natukesel aja pärast wabaastas neiu enda ta käte wahelt.

„Suba mind lugeda,“ palus ta tasakesi.

Nikita saatis ta istme juure ja neiu luges oma wanaema kirja. Suured pisarad särasid ta põskedel ja lahendasid põnewuse, mis ta olemuses peitus, seitsaakid kui ta teadis, et ta isa oli olnud würst Kalsuoh.

Nikita suudles ta pisaraid.

„Mitte nutta, Sonja; nüüd on kõik, kõik jälle hea. Eks ole, nüüd tuleb ja minuga?“

Neiu pani oma pea ta käele ja waatas talle särastimil otsa.

„Mis wõin ma muud teha? Ja kui minu wanaema mind tõesti armastab ja ootab — usub ja, et ma wõiksin teda lasta oodata?“

Nikita istus tooli toele, wõttis neiu ümber kinni ja jutustas temale kõik täielikult. Ka seda, et wõõrastemajas teda würstinna toaneitsti ootab ja saata tahab.

Sonja jahmatas.

„Jumala eest — siis — siis — ei ole wael — wanaemal ju kedagi, kes teda hästi õhkats rawitseb! Ah, Nikita, me peame ruttama!“

Nikita hakkas rõõmasti naerma.

„Waata — nüüd wõidab ju armastus ometi kõik kõhlemise ja kahlemise!“

Sonja tõusis, ja Nikita wõttis ta ümber uuesti kinni, teda ilka ja ilka jälle suudeldes.

Uga wlimaks tõrjus Sonja ta õrnused naeratades tagasi, ja kuldne rõõmsus säras ta filmades, kui ta kelmikalt küsis:

„Mis sul dieti on? Kust tuleb krahw Araganoff dieti tohtrimaija? Kes on sind wõlitanud siia tungima ja aimbuseta neiu kosjabea külltama?“

Nikita naeris:

„Sinu onu Ernst ja suurepärane wanatädi Johanna on mu kawaluse teel siia asetanud. Pihtisin neile, millised rõõwlimõtted mul on, ja nad andsid minu täitsa minu woli alla — karistusüks, et ja neile minu olemasolu olid täitsa ära salanud. Wanatädi Johanna arwab seda salgamist kõige paremaks tõendusüks, et sina mind armastad. Tema on wäga tark, see sinu wanatädi.“

Sonja noogutas pead.

„Tark ja hea — seda on siin tohtrimajas kõik. Ja nüüd kutsume nad ning eestame neile pruutpaari.“

„Kannata weel — ainult pisut aega — ja oled midagi unustanud,“ ütles Nikita.

„Ja see on?“

„Ea pole mulle weel alustiti musu annud.“

Sonja vaataskalle pahafelt otsa.

„Aga Nikita! Mis sa siis oieti kõik see aja oled teinud?“ küsis ta punastades.

„Jah, mina! Aga sina? Oled sa mulle juba wabatahtlikult mõne muju annud? Ei, pidin need enesele warastama kui mõni rõõm-rüütel.“—

Ohtul istusid ko'm tohtripoissi, hiiglasuurred kompwekikarbid käes, oma woodiäärel ja finnitafid itka ja itka jälle, et Nikita „tore mees“ ja Sonja „tore neiu“ olla.

Sonja wiibis ainult selle öö weel tohtri-majas. Järgmisel hommikul tahtis ta oma peigmehe ja toaneitsti seltsis ära reistida.

Nikita oli würstinnale telegrafeerinud, mil-lal ta Sonja seltsis koju jõuab.

Saadetud õnnistusfoowideft, läks Sonja Nikita ja toaneitsti seltsis teele. — —

Nikita tõi würstinna Maria Petrownale oma pruudi. Kana kaelustafid wanaema ja lapselaps üksteist. Neil oli üksteisele palju, oh, niipalju ütelda ja nende pisarad uhtusid kõik minewiku warjud meisa.

Järgmisel kuul läks würstinna Sonja ja Nikita seltsis Pariisi. Seekord ei peatanud nad Berliinis, waid R . . . s.

Maria Petrownal oli tung Dr. Heinziusi ja selle ema südamest tänada kõige eest, mis nad ta pojale olid teinud.

Ka würstinna kordas Sonja palwet, et fogu tohtri perekond neid suwel Kalnohy lofsi waatama tuleks. Ja kutsu wõeti laste suureks rõõmuks wastu.

Pariisis teretasid Sonjat Tatjana ja tema omaksed südamlilkult. Eriti Tatjana oli oma armsa wenna lapse wastu õrn ja lahke.

Pariisist sõitis Maria Petrowna Sonja seltsis Mentone'isse oma poja hauda waatama. Ja tema hinge asus rahu. Toredasti ehiti hauda ja hiljem asetati sinna järweääres asu-wast marmorigrupist loopia.

Et ka Elisa haud ehitud oleks, selle eest oli juba würstinna juba R-s olles hoolt kan-nud. Maria Petrowna oli efiti tahtnud mõ'e-maid furnukehafid Kalnohy lofsi wiia, aga et Wladimir ütles, et sellest palju tühja juttu wõiks tõusta, siis jäeti see tegemata. Kõll aga wiidi Elisa põrm Mentone'sse ja maeti sinna mehe kõrvalle uuesti maha. See sündis Nikita ettepanekul.

Tagasi jõudes Wenemaale, muutus elu Sonjale waitsemaks, aga selle eest ilusamaks. Nikita läis tihti Peterburis. Tema lofsi ehi-tati juba ümber. Järgnema aasta septembrikuul pidi kõik korras olema ja siis pidid ka noore-paari pulmad tulema.

Nikita oleks Sonja heameelega juba wa-rem koju wiinud, aga Maria Petrowna palus:

„Jäta Sonja mulle weel lühikeseks ajaks, mu poeg; sinu päralt on ta fogu eluaja. Tee mulle see rõõm.“

Ja Nikita ei wõinud muud kui sellega leppida.

Üllatawalt ruttu oli Sonja oma uue seis-u-kohaga harjunud. Esiotja tutwustati teda ai-nult lähematele tuttawatele, alles pärast pulmi pidi ta seltskonnaga tutwunema.

Kõhe pärast lihawõttet asusid Maria Pet-rowna ja Sonja Kalnohy lofsi elama. Sinna pääses Nikita weel rutemini kui Peterburisje.

Suulikuul tuli tõesti Dr Ernst Heinzius oma perekonnaga Kalnohy lofsi. Jlegi wana-tädi Johanna ei olnud pikka reist lartnud. Sonja wõis need nädalat omaste keskel wreeta ja neile rikkalikult kingitust jagada. Maria Petrowna oskas nende wastu lahke olla ja tundide laupa eriti wana-tädi Johan-naga juttu wõsta oma kadunud poja mine-wikust.

Need olid kõigile ilusad nädalad, ja kui külalised lahkusid, pidid nad lubama järgmi-sel suwel jälle tulla ja nimelt siis juba Ar-ganofi lofsi.

Septembrikuul olid siis Sonja pulmad. Würst Sogareff oli Pariisist fogu perekonnaga tulnud.

Kalnohy lofsikabelis laulatati Sonja oma noore abikaasaga. Ja pühamees waatas nende peale alla ning — naeratas.

Jällegi oli ta ühe imeteo teinud.

(Lõpp).

Järgmises numbris hakkab ilmuma Saksa kirjaniku H. von Meerheimb'i kütkestaw armastuse-romaan

Mina ütlen ei!

Wana kelm.

Ungari kirjaniitu Kálmán Mikszáth'i romaan.

Parun Jnokay oli mõisavalitseja nimega Vorly, mõidunud wälimusega wanaherra, kel tuhat krimpju naol. Minu lapsepõlmes elas ta weel, ja kui mu isa ta mõlematele poegadele oli waderiks olnud, nimetasid nad üksteist sugulasteks, selja taga ei nimetanud mu isa teda teistki kui: „See wana kelm“ ja „see wana wiguriwant.“

Ka paruni perekond, kes suures loosis elas, nimetas oma walitsejat samuti kelmiks, sest isegi pime wõis näha, et Vorly wähemalt poole oma warandusest oli kofku warastanud. Ei olnud äri, kust ta ei oleks saanud kasu. Ta müüs metsa, willu ja wilja odawasti, enesele selle juures mõistlikku kauraha wõttes. Ta tingis rentnikludega ja ostjatega, lühidalt, oli nii häbemata, et seda isegi wõõrad nägid ja parunile wõi paruni prouale tihiti ütlesid:

„Miks ei waata Teie temale paremini järele?“

Uga paruni proua, pödur olemus, kes alati peawalu kurtis, kehitas õlgu ja wastas igawalt:

„Vorly on juba nii kaua minu mehe perekonnas, et sellega juba tuleb leppida. Tema isa, ta wanaisa ja isegi ta wanawanaisa teenisid juba Jnokayde juures, sellepärast on tal perekonnaga nii ütelda ligidab sidemed, nii et minu mees otse pahaks paneks, kui ma tema kohta midagi peaksin ütleva.“

Ka paruni sõbrad — enamasti ainult kaardisõbrad — ütlesid aegajalt:

„Sina, Gottfried, kas ju walitseja siis raamatuid ei peagi?“

Jnokay mõttes järele.

„Wõimalik, et peab.“

„Sellest mehest räägitakse kõiksugu asju. Waata kord ta raamatuid.“

„Dean, et see wana kelm mind petab,“ wastas Jnokay, „ja sellepärast ei taha ma raamatuid näha.“

„See on sinu poolt kergemeelsus, mu armas; ja peaffid ta minema kihutama.“

„Mis jaoks weel lühikeseks ajaks,“ ütles parun uniselt. „Ei taju waewa, sellepärast weel pahandust teha.“

Sellest wastusest ei selgunud sedagi, mis ta „lühikeses aja“ all siieti mõttes. Kas Vorly, kes 70 aastat wana, enam kaua warastada ei saanud, wõi pidi ta teda ainult weel wähe aega teenima.

Arwatawasti mõttes ta wiimast, sest Jnokay oli maksujäuetuks jäämas ja Sulhomi kohad, mis wõlgadega koormatud, pidid hukkuma.

Kuhu on jäänud wanad herrased? Dregehyde, Spandode, Veglede, Korponode loosis oma penikoormaid ulatawate nisupõlbudega, suurte laantega, weskitega, silbadega, kus nad wõisid tolli wõtta, ja hulga oritalupoegadega, kes nende eest töötasid ja feda nad wõisid sõjariistu panna, et nende abil ligimeselt lustilikult ära wõtta, mis tema oli? Kuhu on nad jäänud, need rüütliid, kes oma loosidest ja kantsidest wälja läksid rõõwima, selle juures nii mõndagi elukohta häwitades, mõnda südant ja elu hukutades? Wäsin tuleb peale, kui nende peale mõtleme, ja ometi eht teeme neile wõib olla ülekohut, kui nende tegude ees kohkume. Nad olid looduse seadust mööda wõib olla sama tarwilikud kui merele haikalad, kes wäikeid kalu neelawad ja puhastusteguritaks on mitmesuguste jättiste juures, mis wett rüwetawad.

Maastasadu mõibeldi mitmesuguste rõõw-rüütliisugude wästu ja targad riigimehed katsumisid rüütliisooft teerõõwlite wästu seadusi ja asutusi leida. Katsuti omanduse pühadust kõiksugu paragraafide waral kaitsta. Seiti wessel, et reisirjat kaupmeest rüüstamise eest hoida, wesklist arenes pikkamisi meie kogu krediidüsteem oma harudega. Uga kui usti, et rõõwrüütliid nüüd on kantside keldrisse kütkestatud, tulid nad äkki jälle, ainult muudetud kujul, meie ette. Soomusrüide ja raudkühara asemel kannawad nad tsilindrit ja mantlit ja tungiwad oma rahaasutuste kõrgusest nagu ennegi wähe-mate wendade kallale.

Rõõwrüütliid elawad siis edasi ja meie aja edu on ainult optiline pettus. Igawene olluswaheldus jääb. Inimeste põrmust kaswab roht. Rohu sõõwad lambad, lambaid inimesed. Nii neelastid uued rõõwrüütliid wanad ära ja jätsid järele ainult kordid, mille kallale jälle niisugused intmesed kippusid nagu meie mõisawalitseja Vorly.

See walitseja oli algupärane wäike mehike, fileda näoga, mis wererohkuse tagajärjel peaaegu lillana hiilgas. Ta oli wali ja karune, mida aga waja ei olnud imestada, sest et saatus teda wäga raskesti tabanud. Ta naine suri wara, oma mõlemad pojad mattis ta noorelt, ja ainult üks poeg jättis talle kaks poja-

poega järele — Saszlo ja Jstwani. Nendele elas ta ja nendele kraapis ta nähtavasti ka warandust, aga ka neid ta ei armastanud; ta jäi igatihe wastu tulmats.

Mönikord näis ta ka olemat nagu meeletu, vähemalt wõis ta juures niisuguseid märke näha. Kui näiteks sulhomasel tahtsid uut torni ehitada ja seks korjandust toime panid, ei annud ta krossigi, kuna isegi kõige waesem leik selleks otstarbeks oma weeringi ohwerdas. Sellepärast nimetati teda ka ihnukskoiks. Aga ta ehitas aia lõppu eraldi majakese warupai-gaks haigetele koertele ja rawitses seal ümbruses haawatuid, lonkawaid ja wiletajaid loomi kalliste rohudega.

Kui talle ette heideti, et ta torni jaoks midagi ei annetanud ja Sumalale midagi ei annud, koertele aga majakese ehitas, siis wastas ta:

„Sumala päralt on kõik maailm, sellepärast pole temale waja maja ehitada, weel vähem on waja talle midagi kinkida, enam õigus on minul temalt midagi oodata. Torn on õpetaja tarwis ja neile ei anna ma midagi. Neil on isegi suured kirikumõisad käes, kuid waeste koerte eest ei hoolitse keegi, ja omelt on nad ustawad loomad, kes rawitsust wääriwad.“

Õhaukslikud talupojad jutustasid, et tal selleks saladuslik põhjus olla. Oma silmadega nägid mõned kilaelanikud, kuidas Luulasepõema kestkõõl kari koeri kirisesedes suruatast wälja tormas, kuud haukuma hakkas ja et üks koertest walitseja ise oli. Kui see tontlik jutt laialt lagunes, märkasid mitmed, et kui Worly ütles enda Budapesti reisimat, alati kas Sulhomis wõi seal ligidalt üks wõõras koer ilmus, selle pilgust — „Sumal olgu meile armuline“ — wõidi ära tunda hirmus walitseja.

Midagi polnud kindlam, kui et Worly koeraks muutus ja siis jälle pikemaks ajaks inimese kaju wõttis; kes teda hoolega silmitses, wõis näha, et tal näos, otseajffel ja silmis midagi oli, mis meele tuletas koera.

Worly poja lapseid käisid Riimaaszanbatis koolis. Nad õppisid ühes klassis, sest nad olid kalliskud, punaste põskedega ja sirge kaswuga.

Wäliselt olid nad wahetamiseni sarnased, kuid waimlikelt läksid nad lahku. Saszlo õppis hästi, Jstwan aga soojendas pinte ilka tagumistes ribades ja isegi trehtriga oli talle wõimata suurt tarkust pähe walada.

Bäew otja mängis wõi kalles ta, kuna Saszlo hoolega teadust õppis ja õpetajatele peagi pailapselks sai. Eihiti ütlesid õpetajad:

„Wõtke Worlyst eeskujuga, temast saab korrapärane mees!“

Aga mida ühehäälisemaks õpetatud meeste otjused ja ennutusjed tema kohta muutusid, seda tisenawamaks paistis saabumat walitseja otjus Saszlot koolist ära wõtta ja lufusepa juure õpipõistks anda, Jstwani aga ülikooli läkitada.

Õpetajad määratsesid ja tormasid wanamehe kallale

„Olete arust ära, herra Worly, et sel andekal põpsil teadusetele sulute ja teise ülikooli saadate, kel seks vähematki lusti ja annet pole?“

„Õm,“ wastas wanamees, „lufusepale on palju mõistust tarwis, sellepärast õppigu seda targem. Lufusepad peawad linnades wõist- lema, nii kauba walmistamises kui ka müügil. Kirikuõpetajale on waja ainult koht anda ja kõik muu tuleb enesest. Sumal ei aja isegi rumalaid teenijaid kohalt.“

Ja teda ei saanudki teisele arwamisele wita. Mõlemaid pojapoegi ta ülikooli panna ei jõudnud, „sellepärast,“ ütles ta, „õppigu see, kes suurem eesol. Oleme rääkind!“

Muidugi imestas selle üle kogu ümbrus.

„See wana kelm hukutab selle andeka lapse. Tal on tõesti kuri hing, mis röömustab, kui saab kurja teha. Isegi pojapoegade peale ta ei halasta. Ehtigi warastab ta neile waranduse kofku ja siis paneb ta targema lufusepa õpipõistks. Mis teeb ta niisugusel puhul oma huiga rahaga?“

Mis Saszlose puutub, siis meeldis talle uus käsitöö. Tema õpikimuline hing ei otfinud wahet õpitawa asja olust, seks oli ta alles liig noor. Wastuotja, ta arwas se da, et keegi puust pudeli treis, raskemaks kui laulu luuletamist wõi peastkirja kirjutamist. Lufusepa käsitöö saladused huwitasid teda ja ergustasid ta luulewõimu.

Nii jõudis kätte wiimne kooliwahewaeg, mille ta kodus wanaisa juures mõõda saatis; aga ta ei olnud enam nii rõõmus kui aasta eest, mil herraSte puilestik oma wõimlemiswahenditega, mängudega ja peidumängudega weel ei olnud keelatud paradiis ja parun Paul ning paruness Marie weel talistamata r'ngi jooksid, paabisõite tegid ja linnupeit tohtsid otstada. Tooford ronis parunese, kes metst laps oli, oks otjalt kõrgele puulatwa. Seal hakkas ta pea ümber kätma ja ta ei julenud enam alla tulla. Krampilikult hoidis ta otjast kinni ja nägi omas punases alusluses, kübar selja peal, wälja nagu saur dis, mis puul puhkas. Aga ta nuttis ja karjus:

„Do,“ ma ei julge enam alla minna! Mamma papa, ärge jätke mind siia!“

Parun Paul jooksis kohtunult lossi wanemate järele, Jstwan Worly ksendas appi,

Daszlo aga ronis neiuale kui oraw järele, ja kui teenijad waiwadega ja patjadega lohale ruttafid, oli poisj juba puu'adwas ja ütles:

„Tulge minu olale, paruness, mina wiin Teid alla.“

Wäike neiu tegi, mis lästi.

„Nüüd wõtan ma käega Teie jalast finni — ärge kartke!“

„Ei karda enam. On nii õige?“

„Jah.“

Neiu naeris; niisugused on neiuilmad — isegi piirarates elusjeb neis nzeratus.

Daszlo tõi ta puu ot'ast õnnelikult alla, mille eest parun kiites ta palgeid paitas ja ütles:

„Seda ei wõi jätta tajumata; wali, mida ja paremini soowid: raha laenuks wõi püsji?“

„Ei üht ega teist,“ wastas poisj, higi ot'aeftitelt pühkides.

„Waid?“

„Waid paruness peab mulle musu andma,“ jatkas ta julgesti.

Nüütliwõsule meeldis see sõna ja ta naeris, mida muidu harwa juhtus.

„Oh sinu poniparda! Loed wist ka juba romaane? Võõpreili suudleb rüütlit, kes ta elu päästis? Noh, Mizzi, jookse, anna talle juud!“

Mizzi punastas ja hakkas siis nutma.

„Kas ja teda suudelda ei taha?“

„Jah, kui ma talle musu ette annan, siis ta mind naieks ei wõta,“ wabandas wäike neiu, „ja asti läheb nii, nagu tädi Rosalle ja Wene polguülema ast.“

„Kumal hani!“ müristas parun. „Kes sulle selle lolluse jutustas?“

„Preili.“

„Kasi tupp!“ kästis parun walidalt.

Ta oli wihane ja tegi abikaasale kui ka Brantšnje preilile etteheiteid, et nad Maria kaswatusje hooletusje jätwat ja tema hinge kõiksugu walimata lobaga täitwat, mis ta enneaegu küpsjeks tegewat. Parun tahtis kaswataja jalamaid minema ajada, ja preili oligi walmis majast lahkuma. Aga et parun talle juba mõni aeg oli palga tajumata jätnud ja raha nüüd koftu ei saanud kraapida, siis jät kõik wana moodi, millest ilka jälle selgus, kuidas raha, alatu aine, seda tihti teeb, et hinge paremad kiigutused ei saa maksuusele jõuda.

Aga Marie et tohtinud seftsaadit mitte wabalt ümber lipata oma wendade ja walitseja poisjtega ja need pidid nüüd üft niidul ja nurmel ümber hulkuma, et jõel sulistada ja küla koeri õrritada.

Aga parun kui aumees pidas sõna ja tõi Budapeftist, kuhu ta nagu nii iga aasta aadellballile läks, püsji kaasa ning saatis selle teenri kaudu Daszlo Borkyle.

Kuid teener tõi püsji tagast.

„Mis see tähendab? Kas poisj ei olnud fobus?“

„Jah, oli, aga ta arwas, temale ei olla püsji waja; tema palunud midagi muud ja selle juure ta ka jäawat.“

„Seal ta nüüd on,“ ütles parun pilkawalt naerdes ja preilile päffu maadates. „Parunessje wõlgneb talle nüüd musu ja nõudja ei loobu mõudmisest?“

Püsji sai nüüd Istwan Borky, milline sündmus Sulhomi warblaste ajaloo, kui nad seda kirjastawad, seifaks weriste tähtedega, nüüd aga läks ta jäljetult mõõda, kuni ühe asjant, et Istwan seft ajast saadit paruni perekonna wastu piirtumat tänu tundis ja ennast teenistuswalmilt ka peaaegu roomamiseni alandas, nti et enda nõrga parun Pauliga maeldes isegi maha lastis panna, nii ütelda armastuseft püsji wastu.

Wana walitseja, kes seda aia tagant nägi, ümises endamisi:

„Ei, see poisj lästibõlises ei sünni. Käsitõuline-meister oleks mehe rustkaga tagast lõõnud, muidu ta selfimehed teda enam ei austa. See poisj kuulub suurte herrade keskele; need nõuawad järelandmist. Sellest poisjft saab weel midagi.“

Wahest andistit see estmese impulsft Istwani ülitkooli saata ja Daszlole lufusepaks wälja õpetada lasta. Üks tema estifadest oli ka lufusepp olnud ja selle tööriistad olid weel alles.

Üks teine episood tegi walitseja kawatsuse päris kindlaks. Wäike parun muutus, oma ülewõimu Istwanist tundes, werejänulises ja katsus ka Daszlole oma ülewõimu tunda anda, mille järele see teda nii tublistit tagus, et poisj weel mitu päewa suus weremaitset tundis.

Wana parun oli kui meeletu ja ot'is Daszlo estimeses wihatuhinas plitsaga wälja. See põgenes metja ja jät sinna mitmeks päewaks lõpõletajate juure. Seftsaadit pidi ta lossift kaugele hoidma, seft parun ütles Borkyle päris awalikult:

„Teie pojapoeeg ärge ennast mulle enam näidaku, seft wastafel forral ta kõrwakilust ei pääse.“

Sellepärast jät Daszlo wiimafel kooliwaherajal lossift, kus talle wõlgu olid kõrwakil ja musu, nii kaugele kui wõimalik.

Ta oleks heameelega Mariaga koftu saanud ja kujutas enesele igadõhtul woobis ette, kutas ta siis neiu ees seifis. Aga parunessft

walwatti nüüd hoolega; ta hakkas ruttu kirjuma: esimene plikade surmawaenlane: „See ei kõlba“ ilmus ifka tihemalt esile.

Nii mõõdukas wiimane fooliwahaeag, ilma et midagi oleks juhtunud. Saatus näis musu ja kõrwakilli kalewi alla pannud olemat. Laazlo aga oli ettevaatlik: et ühest kõrwale hoida, ei mõinud ta ju teist nõuda ega kätte saada.

Mihklipäewal oli kõik ojas; wafitanahkne reispauun wiidi wanakriise ja wanaisa wiis oma pojapoja otseteed linna herra Disznosy juure, selle maja külge wõtmega silit oli kinnitatud.

Meister nõjatas parajasti ufse kõrwal, käed roheline põlle all, ja ajas pillwedega juttu. Kuna tal selg tänawa poole oli, siis ei määrganud ta walitseja ja selle pojapoja tulekut, sest need olid turul wanakrist maha tulnud ja tulid jala.

„Tere, herra Disznosy,“ teretas Borly.

Disznosy ehmatas, pööras ümber, ei olnud aga põrmugi üllatatud.

„Ma teen seda sellepärast, et heameelega ausa inimesega kõnelen, kes minu juttu mitte kofe edasi ei kannu. Kui teda Jumala nimel!“

„Toon, Teie selle poisfi, herra Disznosy.“

Wargfelt filmitfes meister poisfi, siis ütles ta omal harjunud kõnewiisil, mida ta oma nimepärast tarwitas, inimestele tõendada tahes, et disznosy*) mitte ei ole disznosy.**)

„Tunnen ta südamet ja olemuse ju waadates ära.“

„Siis kaswatage taft inimene,“ lihas walitseja.

„Buu kaswab itseenesest sirget,“ tähendas meister, kätt põlle alt wäija wõttes ja Borlye ulatades.

„Siis palus ta tulljad maija.“

„Seinte wahel seisawad waod tõfiste tõnede jaots, et terad naabruse ei weereks.“

Nad astusid poodi, kus sabanded lufud ja lingid klaafi taga kiirgast; kõrwalruumist lajasid haamrildõgid ja sahisefid saehäälde.

Meister pakkus walitsejale tooli, filmitfes siis poisfi ja patfutas talle ilale,

„Mis ju nimi on?“

„Ladislauß Borly.“

„See on wilets nimi,“ ütles ta rahuldama-tult, „ja ei paßi lufusepale. Nende nimi on harilikult Mihkel wõi Jörg, mitte aga Ladislauß. Minu isagi ei tunnud selle nimelift lufuseppa. Wahest ta ei kõlbagi, aga noh, eks me proowi.“

„Ma loodan, et meie endine mahategemine kestab?“

„Mina pean ifka sõna.“

„Me otustafime, et Te poisfile käsitöö selgetis õpetate.“

„Muidugi.“

„Aga ma ei soowi, et temaga nagu teistega ümber käiakse; sellid ei tohi teda lüüa ega kõrwast näpistada, sest pois on õrnatundeline ja ei salliks seda.“

Wana Disznosy raputas kaheldes pead.

„Miks ta seda ei salliks? Seda on siamaani kõik sallinud ja ükski lufusepa õpilane pole weel katkenud. Aga olgu nii, kuidas armuline herra soowivad.“

„Weel teeme maha, et ma poisfi eest kakskümmend päewas maksan, kuid selles seisab niikõrasti kolm korda praadi nädalas kui ta õweraha; sest ma ei sallinud, et minu pojapoeg midagi teeks, mida õpipoisfid muidu teewad, wäljaarwatud need, mis käsitöösse puuluwad.“

„Ühe sõnaga, mina saan siis oma töötuppa ühe hertsog Esterhazy.“ ütles meister libedasti.

„Jääme selle juure.“

„Hea küll, hea küll.“

„Poisfi jääb siis siia, reispauun tuuakse wanakrist, õpperaha aga maksan ma aasta eest ette.“

Ta wõtis külje peal kantawast nahktaaskust järewad kahetkümmelised ja ladus nad lauale ritta.

„Siin on raha. Koolis aastaks on sada-kahetkümmend päewa, waadake järele, kas on õige.“

Herra Disznosy pani oma roostetanud prillid ninale ja hakkas kahetkümmelisi lugema: üks, kaks, kolm, neli, kuni wiiskümmend.

„Siis läks aeg tal igawaks ja ta ütles:

„Noh, kui kõik siamaani õige on, siis on ta ka lõpuni õige.“

Mille järele ta ülejäänud hõbedawirnad ainsa käälitugutusega lahtisesse laualaekasse lükkas.

Laazlo jäi nüüd meistri juure ja õppis hoolega käsitööd. Oles mõinud uskuda, et ta lufusepatõõga ei harju. Aga ümberpöördult, lufusepad ei harjunud temaga. Sirge poisfi, see tindiakfuga, kelleks nad teda nimetafid, paistis mustast ümbrusest eriti filma. Ta ei osanud sellega sobida ja — ei käinud et sellidega ega õpipoisfitega läbi, waid luges ja joonistas, kui tal aega oli.

Ra tema seisuse üle wihasitati.

„Miks ta meie hulka otfib? Kas siis wõib igawaks nüüd käsitööfifels hakata? Wiimaks saame weel näha, et ifegi peapiistop oma lufud

*) Sigadif.

**) Siga.

ja rahakapid ise ära parandab. Kuid aga herrad meie alale tungivad, millest elame siis meie?"

Sinnafese elanikud ei võtnud valitsejapoja lufusepats õppimist ka mitte tõsiselt, ja linna-kohtunik tähendas:

„Wäitse Ludwig Capeti andsid mõrtsukalidub prantslased ka kingsepa juure õpilaseks.“

Herra Disznosy aja omas oma uue õpi-posit kohta peagi teise arvamise ja ütles enesele:

„Wälimuse järele on ta küll üldõpilane või krahw, aga ta hing on eht lufusepahing.“

Boole aastaga edenes Laszlo imestamis-wäärilistelt; terve käsitöö oli tal sõrmis. Kuna ta ka hästi joonistas, siis sai ta osawamaks kui kõige wanem ja parem sell; teisel pool-aastal leidis ta üles nii kunstliku lufu, et herra Disznosy rõõmu parast peaaegu jaburaks läks.

Ta wõttis selle peale patendi ja saatis selle mudeli ühele Wiini ärile, kes jalamaid sellest lufust tellis nelituhat tükki, mis Disznosy weelgi jaburamaks ähwardas teha.

Kui ta pisut toibus, kirjutas ta Wiini ärile, tema ei walmistawat neljatuhat lufku mitte, saatwat talle aga wiis lufku kingituselt. Need olla tal juba walmis. Teises kirjas teatas ta walitsejale Sulhomi, et ta pojapoe peaaegu wiljakuses ja käte osawuses juba olla nii kaugele arenenud, et ta tänafest päewast tema eest enam midagi ei tarwitsewat maksta, waid et tema, Disznosy, talle iga päew weel kaks kahelünnelisi tasuks makswat.

Herra Borly wõttis meistri kirja rõõmuga wastu ja wiis talle lähemal turupäewal kingituselt suure presworsti, Laszlose aga hõbe-uuri, mille ta sellele lahkesti seljale paisutades kätte andis.

„Näen, et sinust midagi saab, Laszlo. Püüa aga edasi, sest u'u mind, iga elutee on hea, kui inimene jeda ainult kaita oskab.“

Siis ütles ta meistri-le:

„Nelipühiks andke minu pojapojale kolm waba päewa, et ta minule saaks külla tulla. Seda on ta lufu eest ära teeninud.“

Mille peale herra Disznosy aumäärilist wastas:

„Kas püüab hiiri, ilma et selle eest Franz Josef'i ordeni saaks.“

„Sina aga,“ jatkas walitseja pojapoja poole pöördes, „hoia oma kella, sest see on waga wäärtuslik. Osta ta Wiinis ühest hädasolewalt Türgi usurändajalt ja ta käib pisut pikkamisi: aga kümne kuldna eest ei tarwitse ta su tuhatnelja ratjutada. Paruni wiite-sajaline kuldkronomeeter ruttab jälle ette. Ka po'e hea. Waata, minul pole tial kella olnud ja ma elan ka selle järele. Urwan aega päikse,

marjude ja oma kõhu helemuse järele. Kella pole mulle waja. Usurändaja aga ütles mulle, et kella hea wärf olla, ainult mõned talitused on ta juures, mida ei tohi unustada. Kas lubad jeda teha?“

„Luban, wanaisa.“

„Esiteks pead sa ta iga päew punkt kell 4 hommikul üles keerama ja pool tundi ette seadma. Peaks ta päewal kord seisma jääma, siis tarwitseb teda ainult raputada, seni kui ta hakkab kätma. Ära ehmata, ta teeb ainult nalja. Ohtu kell pool kümme keerad ja ta uuesti jälle üles, siis wõid ta rahulikult jälle järgmise ni hommikuse tasafele lauale wõt paja alla panna, ühe sõnaga, siis ei wõi sa teda tarwitada.“

Laszlo oli uuri üle õnnelik ja katsus enast ta loomule wastawalt muuta. Tõusis wara üles ja läks wara magama, et uuri ilmaga ei ootaks: wahhejal mõtles ta magafates uue-nägudes Maria peale, kellega ta nelipühi ajal, uuri taskus, lootis kokku jaada. See pidi neiu le imponeerima, sest isegi parun Pauli polnud uuri.

Kuna Laszlo täis palawat igatsust koju-reist wastu walmistas ja isegi õhjel unenägudes Maria kõrwal mõisapargis jalutas, oodati seal waga wiltsaid pühi. Muustab pilwed kogusid lossi kohale. Rogu ümbrus teadis rääkida, et mõisafaksjad hädas olla.

Üks kohtupristaw tuli, teine läks, aga see ei oleks paha olnud, sest paruni advokaat, wana Gzechiel Tartfany, oskas professe nii wenitada, kuidas parun jeda soomis. Ka paruniproua oli haige, kuid seegi ei olnud waga paha. Dr. Brendorfer oskas hinge roh-tudega nii kaua sees hoida, kui see talle meel-dis. Mure pühjufeks oli aga see, et parun Budapesti kassinos kaksituhat kuldnat oli taotanud au sõna peale. Kaardiwõlad aga on suured asjad. Teised on tühjad asjad. Need makstakse kinni, kui raha on. Kaardiwõlad aga käiwad, et raha pe a b olema, ja kui jeda kas wõi pörgust tuleb wõtta.

Peale pörgu leidub aga weel lähemaid kohte — need on laenuandjate taskud. Sealt tulewad summad heade sõnade, lubamiste ja pantipandud lõikuste wastu wälja wõtta.

„Borly,“ ütles parun Budapestist tulles, „mulle on raha waja.“

„Meie krediit on otsas, herra; rahaasutu-sed ei maksa enam.“

„Siis katsume õnne juudi juures.“

„Ka juudid on targaks saanud, herra.“

„Mis siis teha? Olen kadunud. Teie o'ete ju tark mees ja teate, mis see tähendab. Ma pean enesele kuuli pähe lastma wõi maksma.“

Wana kelm kehitas õlgu.

„See on suurte herrade hullus.“

„Mis nõu annate siis Teie mulle?“

„Ärge makste ja ärge ennast ka maha laske.“

„Siis ei lase nad mind enam kassinosse.“

„See oleks tulnud Teile juba varem finni panna. Naeruväärt loogika! Et Teile kassino, ainus maja Budapestis, finni pannakse, sellepärast tahate ilmast lahutada. Mis saab siis Teie lastest, parunist ja parunesist? Oi, oi, herra!“

„Borly,“ ütles parun valibalt, „ärge hake jultustama: rääkige juudiga, müüge midagi, müüge kõit, aga raha pean ma saama.“

Wana kelm jooksis nüüd ümbruse liitafu-wõtjatele kaela, tuli aga väsinult, rõhutult ja tagajärjetult tagasi ning tähendas:

„Need narakad on ettevaatlikud!“

„Kus te's käisite?“

„Igale pool.“

„Ja igale pool lükkati Teid tagasi?“

„Igale pool.“

„Kite Flucki juures?“

„Olin.“

„Sterni juures Koppanys?“

„Olin ka.“

„Mis ütles siis Mooses Glück?“

„Ütles, et tal raha ei olla; mingi ma sinna, kus raha on.“

„Kas siis kedagi enam ei olnud, kelle juure oleksite mõinud minna?“

„Kelle juure veel?“

„Muidugi, muidugi,“ tähendas Jnokay selle peale laisalt, „alles niisugusel ajal on märgata, et juute veel wähe on.“

Borly silmitses herrat tähelepanelikult; ta teadis, et wibupoogen äärmuseni pingul oli, kui juba esimene wõllanahjatill kullus.

„Seisuford on küll meeletult, aga veel mitte lootusetu,“ ütles ta siis. „Weel on olemas üks pääsetee.“

„Kuuleme! Kuuleme! Räägi, onufene!“ käis parun rõõmuga peale.

Kui ta wanameest tahtis rõõmustada, siis nimetas ta teda onufeks, nagu lap'epõlwes. Nüüd aga maksis see talle palju waewa; ta ei pidanud temast enam lugu, arwas teda selmits ja mõtles endamisi:

„See rõõwel on wististi ju küllalt raha kofku warastanud; tahaks ta, wõiks mulle laenata; maksaksin kindlasti tagasi, sest wõimatu on, et ma enam raha ei saa.“

Tihki lehwis tal sõna huultel:

„Kas ei wõiks Teie mulle raha laenata, onufene?“

Uga ta ei ütelnud seda. Et, ei, üks Jnokay seda ei teinud, et walitsejalt raha laenata.

„Palustan ka ilmaaegu: kui ta ei taha, siis ei laena ta ometi, tahab ta aga, siis anan ise . . .“

Seda kõit ilmutas sõnalene: „Räägi, onufene!“

„Arwastin, herra, wähest wõiks perekonnast raha teha, hm. . .“

„See on minu abikaasa oma; mina andsin selle temale, minu ema ja wanaema kandšid seda — seda ei wõi ma teha.“

„Uga warsti peate sellest ometi lahutama,“ tähendas walitseja pilkawalt. „Kui herrad soovivad, wiin ta Budapesti pandimajja.“

Parun rääkis esiti wastu, aga kui ta teist pääleteed ei teadnud, pakkis ta lõesti kaks päewa enne nelipühi perekonnaehted kofku, rubiini, safiiri ja diamanthõrmused, wanad peekrid, ehtpärlitega kaunistatud palweraamatulaaned, juletutid, kõrwarõngad — terme kasti täie. Selle kasti wiis Borly Budapesti, kuna ta kogu päew tema peal istus, nagu Samuel Banz oma rahakastil.

Uga wanamehe tee ei olnud õnnelik. Teisel päewal telegrafeeris ta Budapestist, et pandimaja tarwilikku summat ei tahtwat maksta. Mis pidawat ta tegema?

Parun ruttas oma sõbra Anton Balasja juure, kel ka ilal raha ei olnud, nõu pidama. Balasja andis nõu kõit müüa.

„Siis jääb sulle veel raha järele ja sa wõid veel mullegi laenata.“

Ja Jnokay telegrafeeris tagasi:

„Müüge ehted ära!“

Sellest tekkis jälle elaw telegrammide wahetus. Juudid palustid wähe, Jnokay nõudis liig palju; wilmaks said esimesed wõidu; parun kaotas kannatuse ja juudid said ehteasjad wõitlewa eest.

„Käen,“ ütles Jnokay Balasjale, „et see wana kelm nüüd jälle suurt summat tahab warastada, aga mis wõin ma parata?“

Wahel ajal walmistas Sakzlo kodureisi wastu; ühes atas nägi ta imeilusa roospunga — mis sel ajal haruldane ast. Ta silmitses seda wõre wahelt ja temasse tõusis mõte, et see roos Maria Jnokay jaoks on loodud. Kaks korda püewas käis ta roosi vaatamas, mis ikka laiemale paisus ja rohelistest tupest wälja waatas. Ta näis Sakzlo meelest olewat nii tutaw ja talle wastu naeratawat.

(Järgneb)

Kaksindus.

Saksa kirjanik Fritz Flechtner'i jutustus.

2

Õhtusööki söi jälle mees ennem, kui naine.

Kui küünal kustuma hakkas, küsis naine, kas nad ka tooli ja sohvat waldamisi ei tarwitaks.

Mees raputas pead. „Ma ei ole kuigi wäsind,“ ütles ta.

„Mine rahulikult magama, ma istun toolile.“

„Aga meie wõime ju —“

„Magan siin sama hästi,“ katkestas mees lühidalt ta kõne.

Uus hommik jõudis kätte. Waewalt olid nad endid pesnud, kui jälle koputamine kuuldus. Toodi suppi ja ühes sellega üks kann ja üks tass. Waewalt suutsid nad uudishimu pärast kastellaani ja teenri lahkumist ära oodata. Kui üks kinni langes, jooksid mõlemad laua juure. Naine oli kärmem ja tõstis esimesena kannu tekli: „Ah!“ hüüdis ta.

Nüüd kummardas ka mees kannu üle ja hüüdis niisama üllatatult: „Ah!“

Kannus oli kohwi, eht kohwi. Kui toredasti ta lõhnas! Mõlemad kummardasid kannu kohale ja hingasid seda lõhna.

Siis waatasid nad üksteisele näkku ja raputasid pead.

„Mõistad sa seda?“

„Ei ole aimugi!“

„Kas ei ole see mitte hea ülespimise palk,“ arwas mees.

„Usud, et küllalt sõnakuulelikud olime?“

Naljakas koketterii, millega naine neid sõnu ütelnud, ajas mehe naerma.

Naine naeris wallatult kaasa.

Kohwi maitses suurepäraliselt. Nad ei märgand sugugi, et ta mitte kõige parem ei olnud. Söögi üle nurisemise olid nad juba unustanud.

Hommikupool möödus waikselt. Mees lamas sohwal ja puhkas toolil mööda saadetud ööst. Ta lamas kinniste silmadega, aga magada ta ei saanud.

Naine istus akna juures ja wahtis wälja. Üks mõte ei annud talle enam rahu.

Kuidas oli see juhtunud, et nad üksteisele nii wõöraks jäänud — nemad, kes enamalt üksteisega nii hästi sobinud?

See küsimus piinas teda. Ja kui palju ta ka ei mõtelnud, rahuldawat wastust ei leidnud ta siiski.

Wiis aastat kestis nende abielu, wiis pikka aastat! See näis peaaegu uskumatu. Õiguse poolest olid nad õiget abielu ainult üks aasta elanud. Ja kui ta ilusti järele mõtles, siis ei olnud seda aasta, waid ainult mõned kuud. Ilus aeg oli see olnud!

Ja nüüd oli korraga kõik mööda. Nad ei mõistnud üksteist ja päewast päewa muutus wahekord ikka hullemaks. Wiimaks nägid nad üksteist weel ainult söögiaegadel, ja seda ka ainult sellepärast, et mitte rahwale juttudeks põhjust anda.

Ta lasi elu, mida ta elanud, oma silmade eest mööda libiseda, ta katsus kõige vähematki asja meelde tuletada, aga nende mälestuste pikas ketis puudus ikka jälle üks lüli, kõige tähtsam lüli, mis oli alguseks.

Ta pea walutas terawast järelmõtlemisest ja kui ta millegi teise peala mõtelda tahtis, siis tulid ikka jälle need mõtted tagasi.

Kui ometi midagi leiduks, mis teistele mõtetele wiiks. Nii wõib ju hulluks minna!

Seal langes ta pilk paberitükile, mis põrandal wedeles. Ta tõstis paberi üles, silitas sirgeks, hakkas mehaaniliselt sellest laewa tegema. See katse ei õnnestanud hästi — ja ometi oli ta kord seda mõistnud. On ta tõesti unustanud? Ta katsus uuesti ja wiimaks oligi wäike laew walmis. Kui laps rõomustas ta selle üle. Siis tegi ta suurema laewa, ja kui ka see õnnestas, hakkas ta sõjalaewa ehitama.

Ta ei jäänud enne rahule, kui ka suur laew walmis sai.

Seal juures ei pannud tähelegi, kuidas aeg möödus ja tüütawad mõtted kadusid.

Ehmunult kargas ta püsti, kui tuntud koputamist kuulis.

„Juba lõuna!“ hüüdis ta. Ruttu korjas ta laewakesed kokku ja katsus neid ära peita; ta häbenes oma lapse-likku mängu.

Ka mees oli koputamisest üles är- ganud. Ühe hüppega kargas ta püsti. Rahu oli ta peale hästi mõjunud, ta oli wärske ja rõõmus.

Kausist, mis lauale pandud, tõusis magus praelõhn. Seekord ei jõudnud mees kastellaani lahkumist ära oodata: ruttu tõstis ta kaane ja hüüdis: „Oho!“

Mõlemad teenrid suutsid waewaga muigamist warjata.

Ka naine oli üles karanud ja ei pannud tähelegi, et ta laewakesed maha kukkusid.

„Mis peab see tähendama? On siis mõni püha?“ küsis mees ja wahtis ikka weel imestades lõhnawasse kaussi.

„Pühapäew,“ oli lühike wastus.

Siis olid nad jälle üksi.

„Hurra, pühapäew!“ karjus mees ja tantsis laua ümaer. Naine plaksutas rõõmu pärast käsi.

„Hakkame kohe sööma, muidu jah- tub ära!“ kiirustas mees. „Kelle kord on?“

„Usun sinu.“

„Ei, sinu!“

„Ei, ei, täna hommikul —“

„Ei ole õige!“

„Aga ma mäletan ju hästi!“

Nad waidlesid edasi, ja kes neid nii oleks näinud, ei oleks iialgi uskuda suutnud, et need inimesed lahatust tahawad.

„No, tead sa,“ ütles naine wiimaks, „kui meie weel edasi waidleme, siis läheb söök külmaks, ja kasu ei ole meil sellest põrmugi.“

„Sul on õigus. Tõmbame loosi.“

Mees pidi peale hakkama. Ta tõmbas kausi ligemale, võttis noa ja kahwli ja hakkas sööma.

„Tõesti, see maitseb! See on ju suur- päraselt walmistatud!“

Ja ta sõi isuga.

„Soowid maitsta?“ küsis ta naiselt.

„Ei — ei, küll ma pärast süön.“

„Maitsta wõid ju ikkagi.“

Mees löikas iseäranis ilusa tüki ja hoidis naise suu juure.

Üks silmapilk kahtles naine, siis awas ta suukese.

Mees pistis talle lihatüki naerdes suhu.

„Hm — tore!“ ütles naine.

„Kas pole tõsi — suurepärane? Sarnast praadi ei ole meie weel iialgi süönud!“

Naine ei rääkinud wastu, sest ta oli ise sellel arwamisel.

Mees löikas tüki liha ja sõi, aga järgmise tüki ulatas ta jälle naisele.

Seekord ei puigelnud naine enam wastu. Ja nii sõid nad waheldamisi, ilma et seda ise tähele oleksid pannud.

Nad olid lõpetanud.

„Nüüd oleks weel üks suutäis weini waja!“ ütles mees kõhtu silitades. „Siis oleks lõunasöök täielik!“

„Sa maiasmokk!“ naeris naine. „Siin on aneweini! Pean kallama?“

„Prr, ei — see rikub kogu maitse!“

„Mina joon — parem siiski kui mitte midagi.“

Ta haaras kannu järele.

Seekord oli ka klaas toodud.

Ta kallas.

Ja oleks peaaegu ehmatuse pärast kannu maha pillanud.

Nad hüüdsid seda mõlemad korraga.

„See on wein!“ ütles naine.

„Rumalus!“ arwas mees kaheldes.

„Nad tahawad meid ainult petta.“

„Aga waata ometigi!“

Naine ulatas talle klaasi.

Mees nuusutas — raputas pead, ta ei suutnud arusaada. Siis maitstes ta.

„Wein — tõepoolest wein!“ karjus ta.

„Lapsed, kes wõis seda uskuda?“

Ta tõstis klaasi.

„Proosit, Katariina!“

Ja jõi tubli söömu.

„Proosit, Hans!“ kõlas wastuseks.

Kui naine klaasi lauale pani, juh- tusid nende pilgud kokku.

Nüüd alles mõistsid nad, mis teinud: nad olid üksteist nime järele nimetanud.

Nad punastasid kui kaks last, keda rumaluse pealt tabatud, ja pöörasid näod ära.

Edasi jõid nad waikides.

Siis istus naine akna juure, kuna mees tuba mööda kõndima hakkas.

Naisele näis, nagu oleks terve ilm muutunud, kõik oli nii rõõmus, puud, põõsad, heinamaa, iseäranis aga warblased, kes akna all lendasid; oli, nagu oleks loodus piduriide riietunud.

Ka temas oli waikus ja rahu.

Ta wahtis päiksepaistesse wälja, ilma et oleks midagi mõtelnud. See oli nii hea.

Mehe hüüd äratas ta mõtetest.

Ta pööras.

Mees seisis laua juures ja hoidis käes wäikest laewa, mida ta hommiku-pooltel teinud.

Pead raputades waatles ta seda.

Naine punastas. Ruttu jooksis ta mehe juure.

„Anna siia!“

Mees aga ei annud.

Naine haaras ta käewarrest kinni.

Mees kiskus ennast lahti ja jooksis ära.

Naine jooksis talle järgi.

Nii ajasid nad üksteist taga, kuni wäsisid ja naine hingeldades toolile langes.

Mees seisis ja keerutas laewakest, teda igast küljest waadaks.

„Sa ei pruugi sugugi naerda,“ hüüdis naine jonnakalt, kui midagi paremat teha ei ole —“.

„Oh, ma einaera sugugi mitte. Was-tuoksa. Leian, et sa selle wäga ilusti teinud. Tõesti, wäga osawalt. Ei oleks seda sinust uskunud.“

Naine naeris wastu enese tahtmist selle komplimendi üle.

Mees pani laewa lauale. Ta tuletas meelde, et ka tema poisikese põlwes sarnaseid laewu teinud ja kuulidega selle peale lasknud. Ta haaras tükikese paberit ja rullis sellest kuulikese. Kuuliga katsus ta laewa trehwata. Ta ei trehwanud. Ka teist ja kolmat korda mitte.

Naine oli esiteks pealt waadanud. Siis aga tegi ka tema paberist kuuli ja wiskas. Üks laew kukkus küljeli. Teine kuul ei tabanud, kolmas aga tabas jälle.

„Hurraa!“ karjus naine ja plaksutas käsi.

Mees tahtis talle järele teha, aga kolmest tabas ainult üks.

Nad seadsid laewad kõrwti. Nii, et mõlemid ühepalju. Kes teise laewad ennem ümber wiskas, oli wõitnud.

Kõik sündis ilma et selle juures sõnagi oleks räägitud. Ainult rõõmu-hüüded, mis igale wiskamise järgnesid, olid kuulda.

Korraga said nad aru, mis teinud.

Ja sama äkitselt ja sõnatult, kui nad alanud, lõpetasid nad mängu.

Naine astus jälle akna juure; mees kortsutas laewakesed kokku ja wiskas nurka.

Õhtupool möödus waikselt. Mõlemad olid mõttes. Aga nende mõtted olid, ilma et nad teadsid, ühesugused.

Nad katsusid otsusele jõuda, miks nad täna teistsugused on kui esimesed päewad.

Kas ei olnud nad täna kui armastaja paar?

Kuidas oli see olnud wõimalik?

Oli see tõesti põlgatus olnud, mis nad ennem üksteise wastu tunnud?

Nad seisisid kui mõistatuse ees.

Mõlemil oli soow üksteisega rääkida, kuid mõlemad kartsid sellest juttu teha.

Nii saabus õhtu.

Nende toa aken oli lääne poole.

Naine seisis akna ees ja waatas päikse loojaminekut. Kuid ta tundmused olid muutunud. Kas ei olnud päikse loojaminek täna sada korda ilusam, kui kunagi ennem?

Korraga ei suutnud ta enam oma waimustust warjata ja hüüdis:

„Waata ometi, kui ilus see on!“

Ta ei mõistnud isegi, kuidas selle peale tuli, et mehega oma rõõmu jagada; kuid ta ei suutnud teisiti.

Mees astus ta kõrwale. Ka tema oli loojaminekuga päikse ilust waimustud.

Aken oli pärani awatud. Kaugelt kostis õhtukellade helin; tasa ja waikselt kostis ta ja ühes temaga woolas igatsus rahu järele mehe ja naise südame.

Nad mõtlesid läinud aegade peale, tuletasid õhtut meete, kus nad õnnelikudena päikselooja minekut waadeldud.

„Mäletad — meie esimest päikse loojaminekut?“

Mees noogutas pead.

See oli olnud mägedes, nad olid ainult mõned nädalad abielus. Kui õnnelikud olid nad olnud selles üksinduses. Mees tuletas wana rahwalaulu meelde: „Kaua sest ju.“ Mehaaniliselt sosistas ta laulu sõnu ja ta hääle wärises kurbusest.

„Kui meie tookord oleksime teadnud, et meil täna nii — nii —“

Naine waikis.

„Katariina!“ Mees katsus häälele tugewat kõla anda.

Naine tõstis pea ja waatas talle otsa. Ta silmis hiilgasid pisarad. Mees katsus

kaastundmust, mis seda wallanud, maha suruda.

„Katariina! Meie ei tohi sentimentalsed olla. Mis jaokski? Seda, mis olnud, ei suuda keegi enam muuta. Täna seisame wististi wiimast korda nii wiisi — sest sa tead — weel mõni päew, siis oleme wabad!”

„Siis oleme wabad!” kordas naine mehaaniliselt.

„Jah wabad,” jätkas mees. „Sa igatseted ju selle järele, tahtsid waba olla. Kui palju korde oled seda mulle ütelnud!

Warsti on su soow täidetud. — Aga, Katariina, lahkume vähemalt rahus?

Meie armastasime kord ju üksteist ja et meie üksteist ei mõistnud — oli meie mõlemate süü — ehk wõimalik, et olime mõlemad süüitud. Kes teab seda?”

Mees ulatas käe. Naine pani oma käe sellesse. Mees tundis, kuidas ta käsi wärises. See wäike, pehme käeke, mida ta nii tihti suudlenud! Ja kui kaua oli sest, kui teda wiimast korda oli surunud!

Kuid ta ei tahtinud oma walu näidata. Peaaegu kärsitult tõmbas ta käe tagasi. Nad wahtisid mõlemad wälja, sest kartsid üksteisele silma waadata.

Päike oli õige madalas, igal silmapilgul pidi ta kaduma.

Nüüd — wiimane kiir!

Tõusis külm tuul — wärisedes lahkus naine akna juurest mille mees ruttu kinni tõmbas.

* * *

Nad waikisid.

Toas läks pimedaks ja see pimedus rõhus täna iseäranis raskelt neid mõlemaid

Nad hingasid wabamalt, kui küünal toodi.

Ruttu söid nad õhtusööki. Siis kõndis mees jälle toas edasi tagasi, kuna naine toolile istuma jäi.

„Kas ei taha ka sina istuda? Oled wististi wäsinud!” ütles naine.

„Et, tänan, jää rahulikult istuma; warsti on aeg magama minna.”

Mõne aja pärast algas naine jälle:

„Täna pead sa sohwal magama — ma jään siia laua juure istuma.”

Mees ei olnud sellega nõus.

Naine wõitles otsusega.

Korruga tõusis ta püsti ja astus mehe juure:

„Hans, kas ei lubanud meie põlguseteta lahkuda? Oleme üksteisele nende aastatega elu nii raskeks teinud, — kas peame seda ka nüüd tegema? Meil on üks tool ja üks sohwa; kas ei pea meie ise neid jagama?”

Mees tegi tõrjuwa liigutuse.

„Kardad sa mind — wõi olen sulle nii wastik?” küsis naine kurwa naeratusega. „Ole hea, tee, mida palun. Mul ei ole rahu, kui tean, et sa terwe õõ toolil pead istuma.”

Kui naine niiwiisi rääkis, tundis mees, kuidas temalt rõhk langes, kuidas ta teiseks inimeseks muutus.

Rõik näis kui unenägu. Siis kuulis ta jälle naist rääkiwat, ja see kõlas nii kelmikalt, nii oli ta pruudi põlwes rääkinud, kui tal mõni plaan oli sepsitsetud.

„Tule, petame neid rumalaid inimesi. Nad tahtsid meil ainult üht ruumi anda, kuid meil on siiski kaks. Aita mind — nii!”

Mehaaniliselt tõstis mees laua ja nad kandsid ta sohwa juure.

„So, ja nüüd istu siia!”

Naine surus ta sohwanurka ja istus ka ise.

Siis tõmbas ta ligemale tooli.

„So” hüüdis ta rõõmsalt, „nüüd pane jalad toolile.”

Mehe tahtejõud oli kadunud ja ta ei suutnud ikka weel uskuda.

„Tule, hakkame mängima,” ütles naine ja tõstis kausi ja weekruusi laualt. Siis tõi ta paberi ja hakkas seda silutama.

Mees aitas teda, aga tegi seda täiesti mehaaniliselt. Ikka jälle waatas ta naisele otsa, kes näis olewat muutunud.

Warsti olid laewad walmis, kuid puudus mänguhimu. Käeliigutusega wiskas naine nad nurka.

Nad waikisid mõned minutid.

„Tead,” algas naine, „kui järele mõelda, ei olnudki tänane päew kuigi igaw.”

„Jah, sul on õigus,” oli wastus.

Mõne aja pärast jätkas naine:

„Ta oli õiguse poolest, päris kena: vähemalt mõned tunnid — kas pole tõi?”

„Ja, muidugi!”

„Mõttele ometi, kodu ei olnud meie iialgi ni rõõmsad kui täna.”

„Jah — kodu!“ kõlas peaaegu kurwal.

„Kodu ei oleks meie ka iialgi sarnast mängu mänginud, oleksime rumaluseks arwanud üksteisega mängida. Kas oleme seda iialgi teinud?“

„Meil ei olnud ju üksteise jaoks iialgi aega,“ katkendas mees, kibedalt naeratades.

„Jah, see'p see oli, meil ei olnud üksteise jaoks aega.“ Naine waikis, siis aga rääkis ta ruttu edasi: „Oled sa juba järele mõtelnud, miks meid siia üksikusse tuppa toodi?“

„Noh, see pidi ju olema karistus.“

„Usud seda tõesti? Kui meid karistada oleks tahetud, siis oleks see teisi sündinud.“

„Hm. Nad mõtlesid, et see karistus iseäranis walus saab olema.“

„Ma ei usu seda. Tead, mis mõtlen? See üksindus peab meid lepitama.“

Mees naeris waljult.

Imelik lepitusabinõu.

„Usud sa?“ ütles naine oma sõnu imelikult toonitades. „Sa mõtled, et see minu väljamõeldus on. Aga ole kindel, et see oli kuninga tahtmine, meid lepitada.“

„Ei, tead, see on liig naljakas, see mõte!“

Naine ei annud järele.

„Seda võib siiski oletada, kuigi see nii rumal näib — eks ole?“

„Oletada võib — minugi pärast.“

„Nii siis. Nüüd aga palun, wasta mulle küsimuse peale: „Leiad sa, et meid need päewad enam on lahutanud?“

„Ei — seda küll mitte. Aga —“

„Kas ei leia sa, et meie üksteisele oleme liginenud, kuigi mitte palju?“

„Jah — — — jah — — — tõesti!“

„Kas ei ole meie juba nii kaugel, et põlgusetu üksteisest lahkuda võime? Ja kuidas põlgasime üksteist, kui siia tulime! Oled sa seda unustanud?“

Mees ei wastanud. Kui see tõesti nii oli, millega see siis wiimaks lõppes? Leppimisega?

Jumala pärast mitte! Ta mõtles oma abielu wiimaste päewade peale, kus neil päewast päewa tüli oli, kus nad üksteisele otsa ei suutnud waadata, ilma et midagi inetut ei oleks ütelnud. Ei, ei, see oli liig. Mis sündinud, seda ei saa heaks teha.

Ka naine oli sedasama mõtelnud.

Nüüd istusid nad mõlemad waikselt ja mõtlesid.

Korraga tõusis naine, sammus mõned korrad toas ringi ja istus jälle maha.

„Tahan sinult midagi küsida, Hans. Kas wastad mulle ausalt mu küsimuse peale?“

„Jah.“

Naine istus ligemale. „Tean, et sa wiimasel ajal teisi naisi austasid. Hans, ütle tõtt: oli neist ükski parem, kui mina?“

„Ei,“ kõlas kindlalt tagasi.

Naine surus käe südamele. Siis haaras ta mehe käe järele, hoidis seda kramplikult.

„Ütle mulle, Hans, on sulle mõni teine naine armas olnud?“

„Ei, olen ainult üht armastanud — see olid sina.“

Naise huultelt tuli walus karjatus. Näis, nagu minestaks ta. Ta otsis tuge. Mees oli üles karanud ja tõmbas ta oma rinnale.

Nii seisis ta, pea mehe rinnale peidetud, waljusti nuuksudes.

Mees silitas õrnalt ta juukseid. „Katariina,“ ütles ta tasa, andeksandwalt.

Nuuksumine jäi rahulisemaks, aga ikka weel ei tõstnud naine pead. Ta oleks tahtnud, et need käed alati ta juukseid silitaks. Siis tõusid ta silmade ette jälle inetu minewiku pildid.

Kuid ta nägi seda kõik nüüd teiste silmadega. Korraga tundis ta, et tema, ainult tema kõiges oli süüdi.

Ta tahtis ennast iseenese eest kaitsta; kuid ei leidnud ütki süüdistust oma mehe wastu. Ja ennem oli ta alati meest oma õnnetuse süüdlaseks pidanud ja uskunud, et ta ise on süütu.

Kus olid kõik süüdistused ja põhjused? Ta oigas walusasti.

Mees kummardas ta kohale ja suudles ta otsaesist.

„Käthi!“ sosistas ta tasa.

Naine surus ennas ta rinnale.

„Ütle seda weel kord — weel kord!“ palus ta. „Nii ei ole sa mind enam kaua nimetanud? Olen ma tõesti weel su Käthi?“

„Oled seda tõesti, olid seda alati — Käthi — wäike Käthi!“

Rõõmuhüüd kõlas naise huultelt.

Siis suudlesid nad üksteist palawalt nagu esimese armastuse joowastuses.

* * *

Oli warajane hommik, kui naine ärkas. Ehmatanult kargas ta püsti. Mees magas alles. Talle tuli eilne õhtu meelde. Mis pidi nüüd sündima? Kas võisid nad veel lahutuse peale mõelda? Ta ei tunnud kahetsust, ainult hirm tulewiku eest tõusis ta hinges.

Ta waatles rahulikult meest. Oli ta tõesti teda nii väga põlanud?

Ta raputas pead, nagu ei tahaks ta uskuda, et see nii oli olnud.

Kas ei olnud see kõik inetu unenägu, mis neid aastate kaupa lahutanud?

Kas ei olnud nad veel mesinädalates? Ta waatles tuba.

Ei! see ei olnud nende kodu; see ei olnud ka unenägu, et nad olid siin — oli kuninga käsk — need olid wiimased lahutuseelsed päewad.

Ta langes sohwa nurka tagasi. Nii lamas ta ja katsus oma mõtteid korraldada; kuid see oli võimatu.

Mees liigutas ennast.

Naine ehmatas. Nüüd ei tohtinud ta teda näha, nüüd mitte.

Kui ta ometi jälle magama jääks.

Ta kuulas mehe sügawat, rahulist hingamist. Siis tõusis ta püsti.

Ettewaatlikult ronis ta üle tooli ja hakkas ennast ruttu pesema.

Kui ta ennast juba riide pannud, hingas ta kergemalt.

Siis wõttis ta peegli, mida ta wiimastel päewadel sugugi ei olnud tarwitanud, ja waatles, kas kõik korras.

Ta silitas ja korraldas juukseid ja kleiti ja ei tunnud isegi, kuidas temas soow ärkas ilus olla.

Tahtmatult pidi ta naeratama. Kes oleks kaheksa päewa eest ütelda wõinud, et ta ennast oma mehele saab ehtima?

Kui ruttu kõik muutuda wõib!

Wiimaks oli ta walmis.

Pidi ta mehe äratama?

Ta astus sohwa juure, kuid kartis mehe nime hüüda.

Ta astus sohwa juurest jälle eemale.

Seal puutus ta tooli wastu, mis sohwa ees seisis.

Mees ärkas kolinast.

Uniselt hõõrus ta silmi. Siis tõusis istukile. Ka tema ei näinud mõistwat, kus ta on.

„Tere hommikut, Hans!“ ütles naine aralt.

Mees waatas talle otsa, nagu ei tunneks ta teda, siis ütles ta:

„Tere hommikut!“

See kõlas mehaaniliselt, nagu ei teaks ta isegi, mis ütles. Siis kargas ta ühe hüppega sohwalt.

Naine oli akna juure astunud.

Mõne minutiga oli ta pestud ja kammitud.

Üks silmapilk kahtles ta, siis astus ta naise kõrwale.

„Tere hommikut, Katariina!“

Naine surus seda kätt maha löödud silmil.

Nii seisid nad käsikäes.

„Käthi! ütles mees tasa, peaaegu sosistades.

Naine tõstis pea üles.

„Anna mulle ka teine käsi, Käthi. Meie ei ole ju enam pahased?“

Naine raputas pead.

„Ma ei tea, kuidas tundusi, mida praegu tunnen, pean kirjeldama.“

„Kas ei ole see kui suur õnn — jah?“ küsis naine mehele silmi waadates.

Mees noogutas pead.

„Jah, kui suur õnn!“

„Hans!“ hõiskas naine.

Mees tõmbas ta oma rinnale.

„Ja nüüd? Mis saab nüüd Käthi?“

Naine ei wastanud.

„Kas wõime meie veel lahku minna?“

Naine waikis ikka veel, ta ei teadnud, mis pidi ütlemata, ja ometi oli nii palju rääkida.

„Käthi, ütles, kas tahad minust veel lahku minna, mind maha jätta?“

„Iialgi, mitte iialgi!“ karjus naine.

„Ka mina mitte!“

„Oleme üksteisele nüüd jälle armsad!“ küsis naine.

„Kas sa ei usu?“

„Siiski, siiski — ma usun,“ kõlas kindel wastus.

„Ainult meie elu peab teisemaks muutuma, kui ta oli.“

„Jah, hoopis teiseks,“ ütles mees.

„Mis lähewad meile kõik need rumalad, wõõrad inimesed korda. Elame isenestele — kas pole tõsi?“

„Nii peab see olema,“ wastas naine.

„Kõige enne tuleme meie, sada korda meie — — — siis alles teised.“

Mees tõstis ta pea ja surus huuled palawas suudluses ta huultele.

* * *

Tuntud koputamine ehmatas neid. Toodi hommikueine.

Kui nad jälle üksi olid, istus naine mehe põlvedele, pani käe ta kaela ümber ja ütles:

„Toida mind!“

Ja mees tõstis lusika ta suu juure, nagu oleks ta väike laps.

Hommikupool möödus ruttu. Nad olid õnnelikud kui armastaja paar, kes praegu üksteisele armastust awaldanud, kuid hoopis teistsugune oli see armastus kui pruudi põlwes!

Nad pidid katsuma üksteist mõista, üksteisele kõik andeks anda — see oli nende uue elu põhikiri.

* * *

Kui neile lõunasöök toodi, istusid nad ikka veel õnnelikult koos, kõvasti üksteise ümber kinni hoides.

Nad jäid ka rahulikult istuma, kui mõlemad mehed sisse astusid, ja rõõmustasid nende imestanud nägude üle.

„Majesteet lasewad küsida, kas teil talle midagi ei ole ütelda,“ küsis kastellaan.

Naine ja mees noogutasid lõbusalt pead.

„Midagi ütelda? Mul ei ole küll midagi,“ wastas mees. „Wahest ehk sinul?“

„Jah,“ hüüdis naine, „Mul on midagi teatada, herra kastellaan. Ütelge, palun, majesteedile, et meie ainuke soow on, et need kaheksa päewa rutem mööduksid ja meie kodu saaksime.“

Kastellaan tegi imestanud näo ja ja kogeles:

„Jah — jah, ma teatan seda.“

Kui ta ukse juure astus, kargas ta ehmatanult tagasi.

Uksele ilmus kuningas, temal järel kohanarr.

„Teie ei pruugi midagi teatada,“ ütles kuningas abielupaarile, kes ehmatanult püsti karanud ja kesk tuba seisis, „Ainuke soow on täidetud. Olete wabad ja wõite koju minna.“

„Oh, majesteet,“ algas mees.

Naine katkendas ta kõnet: „See oli ainult nali. Kas ei tohi meie veel siia jääda?“

Kuningas naeris.

„Ei, see ei lähe. Veel paljud paarid ootawad kaksindust. Loodetawasti mõjub ta alati nii hästi kui teie juures. Ja nüüd ruttu koju!“

Narr naeris veel palju rohkem kui ta käskija.

„Ruttu wälja siit!“ karjus ta,

Ja naerdes jooksis abielupaar üle oma wangikoja läwe. Ja kui nad ei o le surnud siis elawad nad veel, praegu.

(Lõpp).

Pikutasin põllupeenral.

Ed. L. Wöhrmann

Pikutasin põllupeenral,
silmad wastu taewalage;
ümberringi rukkiwäli —
lainetaja, pikk ja lage.

Taewarannal, Taadi talus,
rullitati pilwekangast,
mitukümmend pikka laidu
wälja wenis ühest rangast.

Rullitati pilwekangast,
maeti kinni päiksepale . . .
Pikutasin põllupeenral —
meel nii kurb ja süda hale.

Maeti kinni päiksepale,
warjud kiilisid end ruttu . . .
Ümberringi rukkiwäli —
kuulsin sealt kui salanuttu. —

Silmad wastu taewalage,
kurblik sahin, kurblik kahin,
kodu ümber walewarjud —
tõde, kust sind otsin, wahin? . . .

Mauri neiu koobas.

Hispaania kirjanik Gustaw Adolf Becquer.

I.

Fitero rawitsusmaja wastas, ülewal tasasel kaljul, mille jalgade eest Alhama jõgi läbi mühiseb, on weel tänapäew näha ühe Araabia kantsi waremed, millist maurideaegsed ajalooramatud tihti nimetawad. See loss oli suurte, unustamata kangelastegude asupaigaks, millest osa wõtsid nii hästi lossi kaitsjad kui ka julged pealetungijad, kel korda läks tema tippu ristilippu lehwiwima panna.

Müüridest on järel ainult weel mõned riismed. Wahitorni kiwid on osalt lossikraawi osalt, weel teisele poole seda kukkunud ning selle peaaegu ääretasa täitnud. Lossi sisemises õues kaswawad marjapöösad ja umbrohi, ja kuhu waatad, seal pole muud näha, kui murtud wõlwe ja muste kiwirahe; siin weel tükike warjukäike, mille pragudes efei kaswab, seal nurgatorn, mis nagu ime läbi on alal hoidunud; ja edasi kiwipostid, raudrõngastega, mille küljes kord äratõmmataw sild rippus.

Kuna mulle öeldi, et liikumine mu terwisele kasulik olla, ja et mind ka uudishimu ajas, siis käisin igal õhtupoolikul, nii kaua kui seal wiibisin, seal metsikul purustatud kaljurinnal jalutamas. Ma läksin üles Araabia kantsi waremetele ja kolasin seal ülewal tundide kaupa ringi. Ma tuhnisin liiwa, et wahest mõne sõjariista leiaksin, koputasin müüre, näha tahes, kas nad wahest mõnda peidetud warandust warjawad, ja roomasin läbi kõik nurgad ja kolgad, lootes leida sissekäiku maaalustesse, wõlwalustesse mis kõigil Mauri kantsidel olla olnud.

Kuid mu hoolas uurimine ei annud tagajärgi.

Aga ühel õhtupoolikul, kui kõik lootuse olin kaotanud millegi uue ja haruldase asja leidmiseks ja, mitte enam üles ronides, kantsi jalal jõe kaldal kõndisin, nägin ühe suure augu, mis kiwide wahel wiis, pooleldi kaetud taimedest ja paksudest pöösastest. Mitte üsna hirmuta tegin ma enesele teed läbi pöösaste, mis ühe loomuliku war-

jatud koopa suud ümbritsesid. Aga niipea kui ma olin mõned sammud koopa suust sisse astunud, nägin, et see oli üks maaalune käik, mis kunstlikult kiwisse raiutud. Sügawamale sissetungida ma ei julenud pimeduse pärast, mis seal walitses. Leppisin sellega, et ainult wõlwaluse ja pinna üksikasju silmitsesin. Nagu mulle näis, wiis käik suurtes astmetes üles mäele, mille tipul eespool nimetatud kants seisis. Nüüd tuli mulle äkki ka meele, et ülewal olin prügi alla kadunud langewat ust märganud. Kahtlemata olin leidnud ühe niisuguse salatee, millised tol ajal moodis olid — salajase käigu, mille otsarwe oli waenlasele ümberpiiramise puhul selja tagant kallale kippuda wõi ka wett tuua jõest, mis just kantsi jalalt mööda jookseb.

Et oma arwamiste tõest weenduda, algasin pärast koopast lahkumist juttu ühe wiinamarja kaswataja, kes mäe küljel oma wiinapuid rawitses. Liginesin talle ettekäändel, et tarwitsen sigaretile tuld.

Me rääkisime mitmesugustest asjadest; Fitero palawate allikate terwishoidlikust mõjust, mullusest ja tänawusest lõikusest, Navarra neidudest ja wiinapuu rawitsemisest — lühidalt, me rääkisime kõigest, mis talle meele tuli, ainult mitte koopast, ainsast asjast, mis mind huwitas.

Wiimaks kaldus jutt ometi weel sinna poole, ja ma küsisin temalt, kas ta kedagi ei teaks, kes kord ju seal käigus sügawamal sees käinud.

„Seal koopas käinud!“ wastas tema ja imestas üliwäga. „Kes seda küll julgeks! Kas Te siis ei teagi, et sealt igal öösel üks waim wälja tuleb?“

„Waim!“ hüüdsin mina. „Kelle waim?“

„Mauri kantsiomaniku tütar... Tema käib siin umbruses ikka weel waimuna ringi. Iga öö nähakse teda koopast walges riides wälja tulewat ja jõest kruusi weega täitwat.“

Seal hea mehe sõnad andsid mulle mõista, et sest Araabia kantsist ja maa-

alusest käigust, mis minu arust oma wahel ühenduses seisid, wõis kena lugu saada. Ja kuna ma suur juttude sõber olen, siis palusin teda, seda mulle jutustada. Tema ei lasknud ennast kaua paluda, waid jutustas mulle loo, mis siin järgneb, peaaegu samade sõnadega.

II.

Kui kants, millest tänapäew ainult weel wiletsad riismed järel on, alles weel Mauri kuningate oma oli ja ta tornid, millest enam kiwi kiwi peal ei ole, alles kaljukõrguselt alla wiljakandwasse Alhama orgu waatasid, löödi Fitero linna lähedal werine lahing. Selles lahingus sai üks ristiisku rüütel, kes wäga kuulus ja waga raskesti haawatud ja langes mauride kätte wangi.

Waelnased wiisid ta kindlusesse, panid ta raudu ja heitsid pimedasse keldrisse. Seal maadles ta päewade kaupa elu ja surmaga, paranes aga imelikul kombel oma haawadest ja osteti omaste poolt kalli raha eest wabaks.

Wangikojast läks ta oma kodukantsi tagasi — oma röömsate wanemate käte wahele. Ta sõjaseltsilised ja mehed hõiskasid talle wastu ja uskusid tunni tulnud olewat uutesse wõitlustesse minna. Aga rüütli meel oli raskemeelseks muutunud, nii et wanemate õrn ergutus ega sõprade katsed tema kurbmeelsust ei suutnud eemale peletada.

Wangis olles oli tal korda läinud Mauri kantsikrahwi tütarat näha, kelle ilust ta juba waremalt palju kiitust oli kuulnud. Aga kui ta seda neitut nüüd oma silmaga nägi, siis leidis ta tema olewat weel tuhatkorda ilusama, kui ta uskunud ja enesele ette kujutanud. Ta ei jõudnud neiu weetlewusele wastu panna, waid armus üle pea-kaela sellesse olewusesse, keda tal wõimatu oli omaks saada.

Kuude kaupa haudus rüütel kõiksugu kõige julgemaid ja kaelamurdwamaid kawatsusi. Ja kui ta kord mõne plaan oli walmis teinud, kuidas takistusi murda, mis teda neiust lahutasid, siis katsus ta mõni teine kord jälle neitut iga hinna eest unustada. Tegid ta täna selle otsuse, siis oli tal homme jälle hoopis wastandlik otsus. Wiimaks aga jõudis päew, mil ta oma wennad ja sõjaseltsilised oma ümber

kogus ja neile käsu andis, kõik mehed kokku koguda. Ja kui ta salamahti kõik oli ette walmistanud, siis wõeti kants, milles ilus neiu wiibis, julge kawalusega ära

Kui wõitlusele mindi, siis olid kõik uskunud, et nende juht kõige teotuse eest, mis talle osaks saanud, tahab kätte maksta, kõige pealt aga häbi eest, et ta raudu pandud ja keldrisse heidetud. Aga niipea kui kants wõetud, ei jäänud julge ettewõtte õige põhjus enam kelle-gile saladuseks; kõik tublid kristlased, kes kantsi wõtmisel elu kaotanud, olid langenud selleks, et meeletu kirg võiks wõita.

Joowastatud imeilusa Mauri neiu wastuarmastusest, millele rüütel wiimaks jõudnud, ei hoolinud ta enam ei sõprade nõust ega meeste nurinast. Ja ometi polnud kedagi, kes mitte ei oleks nõu andnud, kantsist nii ruttu kui wõimalik lahkuda. Sest loomulik oli, et maurid kantsile jälle kallale kipuwad, niipea kui nad esimesest ehmatusest ja kohmetusest olid toibunud.

Ja tõesti läkski kartus täide!

Mauri kantsikrahwil läks õnneks lähedatest kantsidest uusi mehi kokku koguda. Ühel hommikul jooksid wahid, kes tornis wahi peal olid, alla ja kuulutasid armunud paarile, kõik ümberkaudsed mäeküljed, nii kaugele kui näha, olla nagu pilw täis sõjamehi, kes kõik mäest alla woolawat. Näiwat, nagu oleks kogu pagankond kantsi wastu tulemas.

Kantsikrahwi tütar muutus näost surnukahwatuks, kui seda kuulis. Rüütel käskis kõigil sõjariistad kätte wõtta, ja kohe selle järele oli kogu kants kihamas. Metsikutes kogudes ilmusid mehed oma korteritest. Juhid jagasid käske, kukkuw sein lasti alla, ülestõmmataw sild kisti kõrgemale ja kõik torniharjad täitusid ambumeestega.

Paar tundi hiljem algas tormijooks.

Õigusega wõidi kantsi nimetada ärawõitmatuks. Ainult mõnesuguse kawaluse abiga oli ta wõetaw, nagu seda kristlased olid toimetanud. Ja nii panid kaitsjad ikka jälle, küll vähemalt kümme korda, tormijooksule wastu.

Kui maurid oma katse asjatusest aru said, leppisid nad ainult kantsi ümberpiiramisega, et seesolijaid näljutamise abil alla andma sundida.

Ja tõesti hakkaski nälg kristlaste keskel kohutawalt möllama Aga kaitsjad teadsid, et nad, kui kantsi alla andsid, oma elu päästa wõiwad ainult oma juhi pea eest, siis ei tahtnud keegi äraandja olla, ja need kes rüütli teguwiisi kõige ägedamalt olid laitnud, wandusid nüüd tema eest oma elu anda.

Maurid kaotasid kannatuse ja otsustasid kesköösel uut tormijooksu ette wõtta. Tormijooks oli hirmus, kaitsjad meeltheitmas ja kokkupõrge kohutaw. Wõitluses löödi kantsikrahwil pea kirwega lõhki; ta kukkus müüri kõrguselt, kuhu ta redeliga roninud, alla kraawi. Samal ajal sai rüütel ühes kohas, kus mees mehe wastu wõitles, surmawa haawa.

Juba hakkasid kristlased taganema, hunnikus taandudes. Seal tormas Mauri neiu armsama juure, kes suremas maas lamas, wõttis ta jõuga, mis meeleheide ja hädaohu lähedus talle andsid, sülle ja wiis ta kantsi seesmisse õue. Seal wajutas ta ühele nõobile, ja nagu oleks üleloomulik jõud teda ajanud, tõusis kiwiplaat. Auku, mis ilmus, kadus ta oma kalli kandamiga ja läks trepist alla maa-alusesse käiku.

III.

Kui rüütel jälle meelemärkusele ärkas, waatas ta segaselt ringi.

„Juua!“ ütles ta. „Ma suren! Ma põlen Ja haawapalawikus, surmaelkäijas, tulid ta kuiwilt huultelt, milles hingeõhk wilistas, ikka jälle ahastawad sõnad: „Juua! Ma põlen! Wett! Wett!“

Mauri neiu teadis, et maa-alusel käigul wälisuks oli, mis jõekaldale wiis.

Aga org ja ümberkaudsed mäeweered olid Mauri sõjamehi täis. Peale kantsi ärawõtmist otsisid nad kõik rüütli ja ta armsamat, et neile weriselt kätte maksta. Sellegipärast ei wiiwitanud neiu silmapilkugi. Ta wõttis surija raudkübara, hiilis kui wari läbi põõsaste, mis koopa suud warjas, ja läks alla jõe kaldale.

Juba oli ta wee wõtnud ja tahtis parajasti püsti tõusta, et armsama juure tagasi tõtata, kui üks nool läbi õhu wiris. Kõledasti karjatades wajus ta pikali.

Kuigi surmawalt haawatud, jäksas Mauri neiu ometi weel koopa suu juure jõuda ja sealt salateed mööda sinna kobada, kus rüütel lamas. Kui see teda nägi werisena ja wäsinult tagasi tulewat, ärkasid tema meeled weel kord. Ta sai aru oma määratumast patust, mille eest nad nüüd mõlemad kannatasid. Silmi taewa poole tõstes wõttis ta wee, mis armsam talle andis, ilma et seda huultega oleks puudutanud, ja küsis Mauri neiuult:

„Tahad sa kristlaseks saada? Kas tahad surra minu usus, ja kui mina õndsaks saan, minuga ühes õndsaks saada?“

Mauri neiu oli peaaegu minestamas suure werekaotuse tagajärjel, ja oli maha wajunud. Ta tegi jaatawa pealiigutuse mis peale rüütel ta peale ristimiswett walas, ise selle juures Kõigekõrgemat appi hüüdes . . .

Teisel päewal nägi sõjamees, kes noole lasknud, jõekaldal werejälgi. Ta läks seda mööda edasi, tungis koopasse ja leidis sealt rüütli ja tema armsama surnukehad.

Weel tänapäew wõib Mauri neiu siin ümbruses ringi käimas näha.

Kohtamine.

Austria luulelaja Hellmuth Unger.

Sind nägin ma, ja helgemad on päewad ning kõik mu unistused pikemad.
Kõik waiksed tunnid ruttu mööda läewad ja õitswad nagu lilled ilusad.

Kui naerew laps sa läksid mööda minust ja niitudest, kus wikat wõõras weel;
kus iial käisid, õnn jäi rippu sinust ja lilled sala särased su teel.

Surm sõitis läbi kõrbe.

Egüptuse kirjanik Hasis el Chawage.

Surm sõitis läbi kõrbe! Kõige ees lendasid kolm wana kulli põhja poole. Kurtes ja kaeblikult kuulutasid nad oma isanda wägewust. Siis tuli lõunatuul: ta silmad leekisid, ta hinged õhk löömas; oma tiibadega piitsutas ta kollast liiwa, nii et see üles lendas taewa poole ja taewa tegi pimedaks. Ja tema taga sõitis surm. Tema hobune oli kõhetu, aga ulatas pilwedeni. Pimedust hõõgas ta kehagi wälja.

Siis tuli isanda saatkond: kahwatu hirm, meeleheide, õudus, nõdrameelsus ja palju, palju teisi, kuid kõigist üle käis suur timukas, kelle nimi jänü. Wiimsena järgnes neile — waikts!

Surm sõitis läbi kõrbe!

* * *

Kell oli 11. Juba seitse tundi olid nad sadulas. Leitnant Sparkle suitsetas sigaretti, et lahti saada läigest maitsest, mis teda nüüd juba mitu tundi piinas.

Aga see ei kadunud; suits põletas ta suud ja paber jäi ta huultele kinni.

Seal ratsutas keegi tema kõrwale.

Leitnant ei waadanud taha.

Tulija oli alamohwitser, kes nüüd ohwitseri kõrwal ratsutas.

Sparkle tõstis silmad. Alamohwitseri nägu oli nii kummaliselt wiltukistud, nagu oleks ta tahtnud naerda, kui aga oleks wõinud. Inetu!

Sparkle pööras kõrwale.

Mis tahtis tulija? Miks ta midagi ei ütelnud?

Alamohwitser katsus kaks korda midagi ütelda, aga kuuldawale tuli ainult kähisew hää. Wihaselt sülitas mees.

„Herra, Lingly on tõesti otsas. Peame maha jätma, ei saa enam hingata. Otsas!“ ütles ta kähisewalt.

Sparkle alumine huul wajus alla nagu lapsel, kes tahab hakata nutma.

Ta wahtis tarretult maha. Siis pööras ta hobuse ja kisendas wana alamohwitseri poole:

„Neetud, mis pean mina tegema? Kas suudan mina teda hoida? Jätke ta rahule!“

Alamohwitser waatas talle põlglikult otsa, kehtas õlgu, pööras ja ratsutas tagasi.

Sparkle 24-aastane nägu nägi wälja rongamoeline ja paha. Tal oli häbi iseene eest: seal ta nüüd ratsutas, oli oma meeste eest wastutaw ja ei wõinud parata, et ta meestest üks teise järele jänusse suri.

Kaks päewa weeta!

Ja polnud lootustki wett leida!

Oleks ta ometi tagasi ratsutanud laagrisse eile õhtul, kuidas ta seda esiotsa oli kawatsenud! Aga ta pidi ju wett otsima ja siis karawaani selle juure juhatama. Käsk oli käsk — pole parata! Aga milline ilm see ka oli! Eile mitte wähematki õhtutuult, täna mitte mingisugust õhku, waid ainult kollane wine õhus! Kole!

Jälle kuulis ta kedagi lähemale ratsutawat. Kõige parema meelega oleks ta kõrwad kinni hoidnud; sest ta ei tahtnud enam midagi kuulda.

Tulija oli alamohwitser.

„Herra“ — alamohwitser kõneles nii waljusti, nagu oleks ta pidanud kellegist üle karjuma — „nad ei jõua enam edasi; peame puhkama!“

Sparkle ratsutas edasi.

Äkitselt peatas ta, hüppas sadulast maha ja wajus leekiwasse liiwasse.

„Laske nad sadulast maha tulla, Spencer,“ ütles ta kurwalt.

Alamohwitser jäi seisma.

Siis ütles ta:

„See saatan teeb kõik mu mehed hulluks!“

„Tuleb ta põhjast?“ küsis Sparkle wenitades.

„Ei, herra,“ ütles Spencer ja waatas maha. „Lõunast.“

Sparkle suust tuli kirumine. Wihaselt pigistas ta hambad kokku.

Tema wapper süda ei tunnud kartust, aga hirmus wiha löömas ta rinnas.

Seal oli waenlane, kelle wastu ta wõidelda ei jaksanud, hirmus, ärawõitmatu waenlane — janu!

Ta tõusis, wõttis hobuse käe kõrwale ja sammus Spenceri kõrwal suure wae-waga meeste juure tagasi.

Neid oli ainult üheksa ja Abdul — karawani juht.

Mehed ei olnud peatamiskäsku enam oodanud, waid istusid ja pikutasid liiwas. Nende näod olid sinikaspunased, silmad weretriibulised.

Kui Sparkle tuli, ei liigutanud ennast keegi, ei annud keegi talle ka au.

Leitnant waatas ühelt teiselt. Siis ohkas ta sügawasti ja istus nende wahele kiwile.

Tema taga hoigas keegi.

Sparkle läks tema juure.

See oli ta armsam mees — pikk Whiter. Mees lamas seliti ja ta silmad wahtisid hirmunult ringi. Ta hingas rõgisedes ja lühidalt.

Ohwitser langes ta kõrwale põlwili, tegi tal särgi rinna pealt lahti ja kattis ta pea kübaraga.

„Noh, wana poiss, kuidas käsi käib?“ küsis ta.

Whiter ei kuulnud teda enam.

Sparkle toetas pea käte wahele ja ei liigutanud ka ennast enam.

„Ära neetud olgu kõik!“ ütles äkki keegi. Ütleja oli olnud muidu waikne, tasane, tõsine mees. Nüüd oli ta nägu wihast wiltukistud, kui ta kõledalt kisen-das: „Mis te weate meist siia äraneetud maale! Anna meile wett!“ pööras ta Sparkle poole, lõi käed näo ette, nuttis ja hoigas.

„Wana naine! ütles Sparkle põlasta-walt, astus ta juure ja raputas teda. „Ole ometi wait ja häbene nutmast!“

Aga mees kargas äkki üles ja hakkas oma ümber peksma. Waht ilmus ta suunurkadesse. Siis keeras ta ringi, kahmas kätega õhtu ja kukkus otseti.

Ta ei liigutanud ennast enam.

Kõik wahtisid elutule kehale.

Keegi ei liigutanud — kõiki oli halwanud järsk ehmatatus.

Siis tõusis juht Abdul ja wahtis te-rawasti lõunapoole.

Taewa ääres oli näha kolm täppi.

Sparkle silmitses nuubialast ja kut-sus ta siis oma juure.

Tasakesi küsis ta temalt:

„Mis sa näed?“

„Kulle, kolme kulli, herra,“ ütles Abdul ja ta näost käis wärin üle.

Siis kummardas ta sügawale alla Sparkle juure ja sosistas kähisewa häälega:

„Nad põgenewad maru eest, herra!“

Ta istus jälle maha ja hakkas pal-weid pomisema.

Ja äkki lendasid üles tolmupilwed — siin üks, seal teine, ja kaugelst lõunast mustjaspruun, kollaste äärtega pilw. Ta tõusis ja kaswas ning jõudis päiksele ikka lähemale. Ja tuul tõusis ja tõu-sis — leekiw, hingemattew, körinöö-riw tuull!

Wäike inimestesalk wahtis lähenevale õnnetusele wastu abitult ja tegewuseta. Kõik ilm oli kahwatusse, kollasesse wal-gusse kastetud. Ja siis kadus päike: kohutaw pilw oli ta ära neelanud. Kõrwe muutus halliks. Ja hulgudes mühises lähemale maru, enese ees lükates ääre-tumat liiwamüüri.

Hobused norskasid ja wärisesid. Ja äkki, nagu märguande peale, panid nad jooksma kohutawas, õudses, meeletu-mas hirmus.

Abdul oli pikali heitnud — pea ida poole.

Sparkle oli püsti karanud. Ja an-dis käske.

Aga keegi ei kuulnud neid enam. Hulguw maru kajas kõigest üle.

Aga Sparkle seisis sirgelt ja hüüdis meestele midagi, ikka üht ja sama, kuni hirmus kõhahoop tedagi waikima sundis.

Ta wajus maha ja wahtis meeleheit-likult ringi: seal lamasid nad kõik, wäherdasid hirmsa lämbumissurma käes ja sirutasid käed üles taewa poole. Ja üks neist kargas üles ja jooksis, ja kukkus weel kord ja kadus siis liiwa-tuisusse

See oli wiimane, mis Sparkle nägi.

Siis tabas tedagi suure meistri mõd-gahoop. — —

Surm sõitis läbi kõrbel . . .

Unustatud wihmawari.

Prantsuse kirjanikud Paul ja Victor Margueritte.

„Jumalaga! Nägemiseni! Suur tänu tuleku eest! Suudelge oma ilusat tütrekest. Südamlik terwitus Teie abikaasale meilt!“

„Ka emakesele ärge unustage edasi andmast meie alandlikke terwitusi!“

Nende sõnadega saatis abielupaar Hilgermann oma külalise, herra Corboni, aiawärawani.

„Tänan, tänan,“ kordas see, nagu oleks talle palju kingitusi kaasa antud.

Aiawäraw ei saanud külalise järel weel kinni minna, kui mehe ja naise näoilme juba muutus, pilk kustus ja naeratus nende huultelt kadus.

„Oi, milline igaw mees! Jõudsin weel waewalt tema lahkumist oodata!“

„Jumalale tänu, et weel ta naine ka ei tulnud. Niisugune waras!“

„Ja nende tütar, mäletad, ajas wiimane kord kõik meie kalad nõela otsa!“

„Lihtsalt wäljawiskamise wäärt, need Corbonid!“

„Wabandage,“ kajas korraga wõõra hää, „ma unustasin oma wihmawarju siia.“

Ja sõnadele järgnes herra Corbon.

Et oma kohmetust warjata, hakkas abielupaar kiiresti wihmawarju otsima.

„Aa — siin ta ongi!“ hüüdis wiimaks Corbon, wõttis õnnetu wihmawarju, mille naine talle kaela toppinud, ja kadus sellega ruttu.

Seekord ei pannud abikaasad wärawat enne kinni, kui Corbon juba oli teekäänu taha kadunud.

„Ta wist kuulis, mis rääkisime,“ ütles naine.

„Arwad sa?“ küsis mees kaheldes.

„Alati kuuldakse seda, mida waja ei ole kuulda,“ ütles Hilgermannide sõber, wanake Vissier, kes aias pingil istus. „Mina kuulsin kõik selgesti, kuigi ma istusin kaunis kaugel.“

„Niisugusel puhul,“ ütles proua Hilgermann, „on ta lausa wihane,“ ja et hea naisterahwas olla, kahetses ta öeldud sõnu, asus aga selle eest mehe kallale: „Seda tegid kõik sina! Oleksid ometi ju wõinud mõelda, et ta kõik wõib kuulda!“

„Harilikult ei mõelda selle peale kunagi,“ ütles Vissier. „Weenduda selles wõite ise, kui oma wihmawarju kusagile juhtute unustama, mida ma teile aga ei soowita,“ jatkas ta.

Abikaasad waatasid temale otsa. Nad tundsid wana head ja armast Vissieri juba palju aastaid ja pidasid temast suurt lugu, olgugi, et tema juures mõndagi leidsid, mis nende arust oli naeruwäärt. Tihti naljatasid nad tema üle, aga muidugi ainult selja taga.

Rõhk, millega Vissier wiimased sõnad wäljendas, tegi abikaasad rahutuks ja tuletas neile meele ühe ammu-unustatud loo, mis tänasele wäga sarnane oli, nimelt loo, kuidas nad oma wana sõbra lahkumise järele kord õige wabalt tema kulul lõbutsesid ja ta tagasi tuli samade sõnadega kui Corbongi: „Wabandage, ma unustasin oma wihmawarju siia!“

Nad arwasid kaua aega, et Vissier nende sõnu kuulnud, seda enam, et enam hulk aega neile ei tulnud. Siis tuli wanamees jälle ja Hilgermannid unustasid selle juhtumuse. Nüüd aga tuletasid Vissier'e sõnad selle neile jälle uuesti meele.

„Miks Te nõnda kõnelete?“ küsis Hilgermann. „Kas olete oma wihmawarju tihti maha unustanud?“

Vissier jäi tõsiseks ega wastanud kohe.

„Jah,“ ütles ta wiimaks, „ma unustasin ta tihti maha ja ütlen teile awalikult, esimene kord kogemata, hiljem aga meelega, kuni mul ükskord —“ Vissier silmitses oma sõrmi — „enam julgust ei olnud temale järeleminna sinna majja, kuhu ta olin unustanud.“

„Olge head ja jutustage seda,“ ütles proua Hilgermann, „ma armastan üliwäga huwitawaid lugusid.“

„Kahjuks on minu lugu lühikene,“ ütles Vissier. „Tol ajal—see juba ammu — käisin ma tihti ühes majas, kus mind suure rõõmuga wastu wõeti ja ei teatud, kuhu mind istuma panna, ja ilma lõunata ei lastud mind iialgi sealt lahkuda. Ma uskusin, et kõik seal mind armastawad, kuni ma kord —“

„Mis juhtus siis?“ küsis herra Hilgermann nähtawa rahutusega ja näppis oma habet.

Vissier kõneles edasi:

„Ma tulin ootamatult tagasi unustatud vihmawarju wõtma, aga parajasti sel silmapilgul, mil mees naisele ütles: „Wõib olla, et see loll oma vihmawarju meile jätabki,“ millelenaine wastas: „Oh, niisugune ihnusko!“ Ma ei oska teile kirjeldada, mida tundsin. Tähendab, nad ei armastanud mind, need armsad, head sõbrad, waid armastasid minu raha. Minu rahale pühendati sõbralikud sõnad ja tähelpanu, kuna ma ise neile ainult wana loll ja ihnusko olin!“

„Oo!“ hüüdsid abikaasad ühest suust, „see on hirmus ja püsti wale igatühe poolt, kes Teid tunneb!“

Vissier naeratas kibedasti.

„Peab arwama,“ jatkas ta, „et kõik minu sõbrad mind halwasti tundsid, kuna teised, kelle juure ma oma vihmawarju unustasin, seekord meelega selja taga mind naersid, ja nemadki arwasid endid minu sõpradeks.“

Hilgermannid wahetasid rahutuid pilke.

„Pärast seda,“ jatkas Vissier, „waldas mind ärawõitmatu soow, kõik teada saada, mis minust arwati ja räägiti. Ma läksin nii kaugele, et hakkasin uste taga kuulama ja siis kuulsin, kuidas pilka-

sid ja naersid mind need, kes mulle weel praegu olid kõige wiisakamaid sõnu ütelnud. Ma ei suutnud sest waletamise vajadusest kuidagi aru saada. Kord juhtusin kokku ees kijas ühe lapsega sellest perekonnast, kelle järele ma piilus. Poisi selge ja läbitungiw pilk terwendas minu. Ma tundsin enese üle häbi, nagu mul enne teiste pärast häbi oli, mind ei huwitanud inimeste arwamised, kes minuga hästi ümber käisid, ja ma lõpetasin piilumise.“

Hilgermannid silmitsesid wana sõpra osawõtlikult.

„Muidugi olete palju kannatanud,“ ütles Hilgermann, pööras siis ja ütles ärewalt: „Ütelge, Vissier, kas olete wihmawarju ka meile maha unustanud?“

Wanamees waatas talle terawasti otsa ja ütles siis:

„Jah... kord.“

Hilgermannid punastasid üleni.

„Kas saite meie peale pahaseks?“

Vissier wastas:

„Pisut ikka ka. Aga tõenduseks, et ma teid armastan, on teile see, et uuesti teile tulin. Mis teha! Meie oleme kõik — inimesed. Anname inimestele andeks nende inimlikud nõrkused.“

Ja wähese waikimise järele lõpetas ta: „Arme unustame ialgi oma wihmawarju mahal!“

Herra professor.

Poola kirjanik Kleve grotesk.

Professor X. oli wanapoiss, kelle mõtted tihti pisut laiali olid. Eile tõusis ta kell 4 hommikul üles, nagu ta kella waadates nägi, ja läks puiestikku jalutama.

Ta imestas, et linnas nii warajasest tunnist hoolimata nii elaw elu walitses ja lapsed raamatutega juba kooli läksid.

Ta jäi kaunis kauaks puiestikku ja läks siis kuuldessaali nr. 5 koleegile. Keegi ei olnud ilmunud, sellepärast hakkas ta wiibimata mingisugust rasket korrektoori tegema. Kui weel tunnigi pärast keegi polnud ilmunud, arwas herra professor, et üliõpilased tänase

loengu unustanud, ja hakkas koju minema. Kuid sellejuures oli tal pigi, sest wihma walati kui ämbrist. Ta tahtis wihmawarju peale wõtta, kuid ei saanud, sest see oli kepp.

Meie professor astus siis lähema wõlwaluse alla wihma üleminekut ootama, unustas aga, miks ta sinna läinud, sammus edasi ja jäi alles keset hoowi lausa taewa peatama. Seal seisis ta nüüd wihma käes ja mõtles kaua selle ülejärele miks ta õieti siia tulnud, mida ta ootab ja kui kauaks ta siia õieti peaks jääma. Wahepeal sai ta kontideni märjaks ja oleks seal wõib olla weel kaua seisnud, kui teda sealt minema ei oleks ajanud

ülevalt galleriidelt kajaw köögitudrukute naer.

Nii lahkus ta hoowist ja läks otseteed koju, kuid randus teel jällegi kuuldesaalis nr. 5. Seal tuli talle meele, et kolleeg õieti kuuldesaalis nr. 1 pidi olema. Sellepärast läks ta sinna, kuid ei leidnud jälle kedagi. Ta waatas kella ja nägi imestades, et kell juba 4 oli, muidugi õhtupoolikul neli.

Sellepärast otsustas meie sõber mitte enam süüa minna, sest sel ajal armastas ta korralikult kohwikus wiibida. Ta imestas väga, et kohwikus kedagi ei leidnud, sest harilikult olid sel ajal kõik lauad täis. Tassi musta kohwi juures istus ta kaks tundi ja luges selle ajaga kõik lehed läbi. Siis waatas ta kella, kas juba aeg ei oleks koju minna; aga et kell alles neli pärast lõunat oli, siis jäi ta istuma, tundis igawust ja waatas aknast välja. Kõige enam imestas ta, et lapsed raamatutega kooli läksid ja koolist tulid, sest ühed neist läksid pahemale, teised paremale poole. Ta jäi veel tunnikeseks istuma, ja et keegi ei tulnud, siis waatas ta kella ja ei mõistnud, kuidas ta täna oli jõudnud ajalehed nii ruttu läbi lugeda, sest kell näitas alles neljandat tundi.

Tundide kaupa istumisest wäsinud, maksis ta arwe ja läks raamatukogusse. Kogemata astus ta teel kauplusesse, ja kuna talle meele tuli, et tal ei olnud

wihmawarju kaasas, siis ostis ta veel ühe kepi. Oma kahe kepiga läks professor siis raamatukogusse. Seal istus ta kaua, tegi lugedas märkusi ja wäljawõtteid, wõttis korrektoori ette ja jäi wiimaks magama.

Unes nägi ta ennast kuuldesaalis nr. 5 loengul, ja tundis, et aeg hiline oli, wist ju kell 8 õhtul, ja et tal kõht tühi oli. Selle mõtte juures ärkas ta, aga niipea kui ta kella oli waadanud, rahustas ta ennast, sest kell oli alles 4 pärast lõunat. Nii siis ruttas ta kohwikusse, kus elekter juba põles, ja hakkas ajalehti lugema, oli nad aga kõik juba läbi lugenud.

„Täna on wististi pühapäew ja ajalehed on eilsed,“ mõtles professor ja läks koju. Kodus leidis ta ukse lahti olewat ja heitis kohe magama, sest ta oli wäsinud, märg ja unine.

Wastu keskööd äratas teda keegi herra, kes herra professori nägemise järele tundis.

„Herra professor,“ ütles ta, „Teie olete wististi kogemata tulnud teisele korrale, kus mina elan. Teie korter seisab alumisel korral.“

„Wäga wõimalik,“ wastas professor, „palun siis tuhatkorda wabandust!“

Ta waatas kella, ja et see alles 4 oli, siis pööras ta teisele küljele ja magas edasi.

Jagisstai deemon.

Mongoolia muinasjutt.

„See oli kaua, väga kaua aja eest. . . Suure Dshingis-khani lapselaps istus Hiina aujärjel ja walitses Aasia üle. Hiinlased surmasid khani ja tahtsid kogu tema pere ära häwitada. Kuid üks wana püha laama päästis naise ja keisri wäikese poja ja wiis nad kiireil kaamelitel teinepoole suurt müüri, kust nad siia meie steppidesse jõudsid. Hulk aega otsisid hiinlased põgenejate jälgi ja said wiimaks, teada kuhu nad olid pööranud. Tugew Hiina wäesalk kiiretel hobustel saadeti välja, et neid wangistada. Pea-aegu oleks hiinlased khani pärija kätte saanud. Kuid laama palus taewast tugewat lumesadu, nii et ainult kaamelid läbi pääsesid, hobused mitte. See laama

oli pärit ühest kaugemast kloostrist. Just sel kohal tuli äkki wanale laamale haigus peale, nii et ta sadulast surnult maha kukkus. Ta Sin Lo, suure khani lesk, hakkas pisaraid walama. Kui ta nägi, et Hiina ratsanikud all orus lähenesid, tahtis ta siiski oma reisi edasi jatkata. Aga kaamelid olid wäsinud ja jäid seisma. Naine ei teadnud, kuidas neid edasi ajada. Nii tulid Hiina ratsanikud ikka lähemale ja lähemale.

Juba kuuldisid röömuühüüded, sest nad arwasid mandariinide poolt aujärjepärija tabamise eest lubatud tasu juba käegakatsutawas kauguses otewat. Nad wiiwad ema ja poja pead Pekingi, et neid seal rahwale teotamiseks välja

panna. Kohkunud ema tõstis lapse taewa poole ja hüüdis: „Mongoolia maa ja jumalad, waadake mehe järeltulija peale, kes Mongoolia nime on kuulsaks teinud ühest ilma otsast teiseni! Ärge lubage, et Dshingis khani liha hukub ...“

Sel hetkel nägi ta walget hiirt ligi-olewal kaljul. Hiir kargas ta sülle ja ütles: „Mind on siia saadetud sind päästma. Mine rahulikult edasi ja ära kardada midagi. Inimesed, kes taga kiusawad sind ja su poega, kellele kuulsuserikas elu on määratud, on oma elu lõpule jõudnud.“

Ta Sin Lo ei mõistnud, kuidas väikene hiir suudab kinni pidada kolmsada meest. Hiir kargas maa peale tagasi ja jatkas:

„Ma olen Tarbagatai Jagisstai deemon. Ma olen wägew ja olen jumalate lemmik. Et sa aga imettegewa hiire wõimu üle kahtlesid, siis saab Jagisstai tänasest päewast saadik kardetawaks niihästi headele kui pahadele.“

Khani lesk ja poeg said päästetud. Aga tänini ei tunne Jagisstai armu. Reisil üle selle kitsuse peab ikka ettewaatlik olema. Mägede deemon on alati walmis reisijaid lõksu meelitama.“

Kaks karupüüdjat.

Lapi kirjanik Johan Turi.

Mõlemad mehed olid tugewad ja üks neist oli tapnud palju karusid, aga teine polnud weel karujahil käinud, mispärast ta oli alles arg ja harjumata. Ja kui nad karu leidsid, siis oli see nii wi-hane, et ta neile wiibimata kallale tormas. Mehed jooksid suure männa taha. Karu jooksis männa juure ja kahmas puu ümber käppadega kinni. Wana kütt hoidis karu käppadest kinni ja hüüdis teisele:

„Tule nüüd ja tapa ta!“

„Aga teine ei tulnud, waid läks koju.“

Kakskümmendneli tundi hiljem tuli ta waatama, mis kütist ja karust saanud. Ja nägi, et seltsimees weel elus oli, kuna ta oli uskunud, et mees juba ammu surnud on. Kui ta lähemale tuli, ütles mees, kes karu kinni hoidis:

„Tule nüüd ja pea. Siin midagi karta ei ole, sest karu on juba wäsinud ja ta küüned sügawas männa sees, nii et ma ainult weel pisut tarwitsen ta käppadele wajutada!“

Ja teine tuligi ning hakkas karu hoidma.

Teine aga ütles:

„Nüüd hoiat sina ka oma kakskümmendneli tundi; kui sa ei hoiat, siis paneb karu sinu kohe nahka!“

Nüüd ei julenud teine lahti lasta, kuna teine teda sama kaua laskis karu kinni hoida, kui ta ise oli hoidnud.

Ja kui kakskümmendneli tundi olid möödunud, siis tuli teine ja tappis karu.

Ja siis ütles ta:

„Kas on see hea, et üks mees teise mehe eluhädaohus üksi jätab?“

Türgi mõtteterad.

— Kes tahab rahu, peab olema kurt, pime ja tumm.

— Kuldmööök purustab terasmööga.

— Raha on silmiks, käteks, kõrwuks ja jaluks.

— Kes kulda kaasas kannab, kardab terast.

— Raha teeb inimese kord lõwiks, kord kassiks, kord kanapojaks.

— Kes terwe ilma pärast nutab, kaotab silmanägemise.

— Iga käe üle on käsi pandud, ja nõnda edasi, kunni taewani.

— Kes lihawõtteks wõlga peab ta-suma, selle jaoks on paastuaeg liig lühike.

— Sureb weoloom — jääb sadul; sureb inimene, jääb nimi.

Mees, kes maakerast läbi kuffus.

Ameerika kirjanik Carolyn Wells'i romaan.

3

„Minugi pärast, sest nüüd pole enam mõtet sellest waitida. Ühildalt, herra Gateh oli Mat-teawani maja omanik, saate aru? Ja kui see talle nalja tegi, erasidutooli ühest majast telse asendada — mis wõis mul selle wastu olla! Seda on ka ju palju aega tagast. Mina pitin sellest loomulikult teadma. Noh, ja siis lõitis ta sellega üles ja alla, niipalju kui tahtis, ja keegi ei märganud seda.“

„Kas nägite teda tihhi sealt alla tulewat?“

„Tihhi just mitte, aga wahetewahel, kui mina parajasti lähedal olin, ja mõnikord tah-tis ta ennatst furnuiks nrerda, kui ta oma sõidu-toolis mõne wana lollpea käest olit pääsnud.“

„Kas seda sõidutooli tarwitasiid ka teised?“

„Mõnikord jah, aga ainult harwa. Ena-masti tarwitas ta seda ainult ise.“

„Kas ta eile sellega üles ka lõitis?“

„Ei tea, aga see wõis ju olla.“

„Millal läks ta wiimati oma büroosse, enne kui ta kadus?“

„Millal see oli, Jenny? Jutusta herrale lõit see lugu ära!“

Martin pööras ootawalt neiu poole, mille järele Jenny oma sulgboat raputas, asjatult katjus kitsast kleiti sirgetis tõmmata, ja siis al-gas tähtsa näoga:

„Muidugi läks herra Gateh enamasti kes-tuise kaudu oma büroosse. Seda tegi ta eilegi, wantas aga siis kohe üle lände minu tuppa ja ütles: Ärge laske täna kedagi minu juure, ilma et enne minult küsita.“

„Kas see siis alati nii ei olnud?“

„Enamasti, aga mõnikord tulid inimesed, keda tundsin, näitels preili Raynor wõi herra Ta'cott, ja need noogutasiid siis minule ainult pead ja läksid sõnalaujumata ta tuppa. Mit siis wastasin: „Jah, herra Gateh,“ ja walwastu hoolega, et keegi siis ei lätnud. Herra Gateh ufaldas mind, ja mina tegin lõit täpselt, nagu ta mulle ütles.“

„Noh, ja kes siis tuli?“

„Ehiti herra Smith, siis proua Driggs ja siis preili Raynor. Preili Olive naeris, kui ütlesin, et enne weel pean teatama.“

„Mis kella ajal see oli?“

„Ei tea täpselt. Mit kella kabe ja kolme wahel.“

„Katsuge meele tuletada!“ manitses ametnik terawasti. „Ta peate ometi teadma, kas preili Raynor enne wõi pärast teist läis.“

Jenny lastis pea edewalt olale ja pilgutast wõrgutawalt silmi.

„Znimene et ole ju kahelalgne kellanumb-ri laud!“ ütles ta.

„Waadake ettel“ ütles Martin. „Mina nõu-an selget ja otsekohest wastust.“

„Seda ma katsun ka teha, aga ma ei mäleta tõest, kas preili Olive enne wõi pärast nana Driggsi tuli.“

„Ole wiisakas ja mitte nii turtsakas, Jenny!“ manitses tja. „Edewus pole siin õigel kohal.“

„Sige. Mitte sugugi!“ kinnitas Martin ja silmitses Jennyt külmalt; kuid see jäi täitfa rahulikuks.

„Kas ma siis wiisakas ei ole?“ ütles Jenny ja pani känd mahalõõbunud silmil koku. Aga siis püüdis ta ometi awalikumalt ja kolkufäiwamalt jutustada. Saladusliku wõõra kohta ei teadnud ta aga muud ütelda, et ta teda näinud wõi wähemalt näha arwanud, kuidas see, rewolwer käes, trepist alla jooksnud.

„Mis sugune kübar olit tal peas?“ küsis Martin.

„Ei tea — wist pehme wilikübar.“

„Mitte ümmargune ja kõwa?“

„Ah jah, usun tõesti, et see oli ümmargune ja kõwa kübar. Ja mantel olit tal seljas —“

„Must?“

„Ei — niisugune — oh, ma usun, see ei olnudki mantel, waid lühikene kuub —“

„Kuub ja mitte mantel eilse ilmaga! Uu praegu, et Te ühiti inimest ei nätnud, Jenny.“

„Mõtlege, mul on wahetewahel ka, nagu oleksin und nätnud, herra politseiuilem!“

„Mis see tähendab? Kas tahate mind narrida?“

„Oh ei,“ Jenny jäi äkki tõstfeks. „Aga see tuli nii äkki ja ma kofkusin nii wäga, et täiesti ütelda ei wõi, mis oli ja mis ei olnud.“

„Noh, siis istuge ja mõtelge selle üle lähemalt järele, kuni ma Teile õde üle kuulan.“

Minnie, waitne, ilus neiu, oli sama tagast-hoiblik kui Jenny lobiseja oli. Pealegi teadis ta ainult wähe ütelda. Tema polnud oma sõi-dutoolis herra Gateh juure kedagi üles wiinud peale preili Raynori, herra Smithi ja proua Driggsi.

„Kas lõitsid need kolm siis jälle Teile sõi-dutoolis alla?“

„Ei mäleta. Minu sõidutool oli alati wäga täis, ja ma mäletan ainult, et preili Raynor alla lõitis. Teiste juures ei ole ma kindel.“

Niitpea kui ülem veel mõned küsimused teinud, lasti Boyd ja Minnie minna, kuna Jenny veel sinna jäeti.

Minagi olin lahkumas, kui üks ametnik ilmus ja ülemale midagi kõrva sofiistas, mille peale Martin minu tagasi kutsus ja minult küsis, kas ma Morry Manningit tunnen.

„Mägin teda eile ehmest lorida,“ vastasin ma „Eane tundsin teda ainult nime järel.“

„Kus ta elab?“

„Kusagil Gramercy pargi ümbruses, kui ma ei effi.“

„Tõsi, see on tema. Noh, see mees on kadunud.“

„Kadunud? Mägin teda eile õhtul — õigemini eile õhtupoolikul, ja siis polnud tal midagi miga.“

„Minu mehed on teda kogu täna hommiku otsinud,“ ütles Martin, „aga teda ei leita. Ta pole ka bösel kodu tulnud.“

Nüüd jutustasin ma, et Manning eile õhtul tänavraudtee wagunilt 12. tänawa kohal wälja läinud — nii siis just seal, kus ta pidi maha minema, kui tahtis koju jõuda.

„Wistiski mõles te asja ümber ja läts kusagile mujale,“ ütlesin ma.

„Ja, nii näib,“ ütles Martin „Aga kuhu? Seda tuleb küsida. Kusagilt teda ei leita.“

6.

Peatuspunktis.

Alles lõunaks jõudsin ma oma büroosse ja leidsin seal Nora sügawas mõttes.

„Ma jätan oma töö hooletusse,“ ütles ta murelikult paberihunitule waadates, „aga see Gately asi ei lähe mul meelest.“

„Mul ka mitte,“ vastasin ma. „Olen oma arust peaaegu nagu kaashüüdlane. Aga asi läheb ikka keerulisemaks. Herr Manning on kadunud.“

„Herra Manning? Mis on temal sellega tegemist?“

„Kuriteoga? Ei midagi! Tema tuli ju alles siis, kui preili Raynor juba siin oli. Aga —“

„On nad kihlatud?“

„Ei tea. Ei usu ka.“

„Noh, siis kihlatakse nad warsti. Ja ärge muresege herra Manningi eest. Tema preili Raynorist juba kauaks kaugele ei jää. Mis ta pealegi on? See tähendab: mis ta teeb?“

„Ta on inseneer ja elab Gramercy pargi ligdal. Rohkem ma temast ei tea. Sain temaga eile ehmest lorida kokku ja ta meeldib mulle. Ewobetawasti tuleb ta warsti jälle nähtawale. Preili Raynor ootas teda eile õhtul, aga ta ei tulnud.“

„Noh, niisuguse hirmsa ilmaga po'nud see ime! Aga — herra Brice, lähetsin heameelega veel lorida büroosse ja waataksin seal ringi. Kas usute, et pääien stäse?“

„Seda ma arwan. Kas keegi on seal?“

„Jah, üks salapolitseinik. Teate, see, teda kutsutakse Hudsont rebafels. Ta nuusib kahtlemata midagi wälja, mis sugugi nii ei ole.“

„Teil näitse meie seaduse-käsiwarrest olemat näite arwamine.“

Keiu ei wastanud minu nohkimisele, waid filmitsees mind tõsiseil filmil:

„Katsufin heameelega oma õnne. Üskuge, eile on seal toas üks naissterahwas künud — peale preili Raynori ja proua Driggst.“

„Kust Te seda teate?“

„Tulge minu seltsis sinna, siis näitan. Kui Teie kaasas o'ete, lastakse minu juba tупpa.“

Me läksime üle loja büroosse ja ametnik ei waielnud me tuleku wastu. Tal näis kogu olemat hea meel, et kellegagi sai juttu wasta.

„Jstume plüt tinas,“ tunnistas ta. „Õid kahtlused kälwad üht teid — ja see pole hea.“

„Teil on siis mingisugune kahtlus?“ ütlesin mina.

„Noh, seda küll waewalt, aga me hakkame uskuma, et teame, millest peame finni wõtma.“

„Mõnesugused peatuspunktid, mis kahtlust õgustawad?“

„Kogu kari. Aga waadate lorida ise ringi, herra Brice. Teil on awar pea — ja minu wanad filmad ei näe enam nii selgesti kui enne.“

Ja meie, mina ja Nora, hakkasime asju Gately kirjutuslaual kui ka toas veel lorida terawamini filmitsema.

Nora awas sahtli, mille La'cott oli lukustanud. Wõit oli nüüd ees.

„Kus on ishekraamat?“ küsis ta.

Hudsoni rebane tegi tõsi näo.

„See on herra Bondi käes. Herra Bond on Gately adwokaat ja wõttis kõik ta äri- kui ka teised paberid oma kätte. Aga ishekraamat on peatuspunkt. Wimasest kontrolllehest on näha, et ishekt ühele naissterahwale on antud.“

„Ma ütlesin ju, et see naissterahwas oli!“ hüüdis Nora.

„Noh, olgu! Igatahes anti see ishekt wälja pärast ishekti Smithile ja Driggste. Järjekult tuli selle saaja pärast teist.“

„Ja kes ta oli?“ soowis Nora arusaadawalt teada.

Aga Hudson naeratas ainult.

„Do, all right!“ ütles Nora. „Selle naissterahwa kübarandel on, nagu näen, alles siin.“

„Kui Te seda kübarandela peatuspunktis armate, siis võite selle kohe kingituselks saada. Meie seda ei usu. Herra Gately juures on ju palju daame käinud, aga kui mõni neist oma kübarandela siia jättis, siis ei tarwitse ta ju veel mõrtsukas olla. Ei, ei. Mina ütlen: oleks üks naisterahwas Gately tapnud, siis oleks ta küllalt nii tark olnud, et oma kübarandela ei oleks siia nimelaardina wedelema jätnud!“

See järeldus imponeeris mulle ja, nagu näis, ka Noreale.

„See on tõsi,“ mõõndas ta. „Kui raamatutes ette tuleb mõni kadunud taskuräit või murtud manshetinööp, siis tean alati, et nad kurjategija omad ei ole. Aga sellegipärast jätavad inimesed maha näpunäiteid. Sherlock Holmes ütleb, inimene ei võivat tuppa tulla ja sealt lahkuda ilmo, et ta sealviibimist üles ei leita.“

„Loba!“ ütles Hudson ja jäi jälle mõttesse.

„Siin on midagi! Selle on üks daam siia jätnud!“ hüüdsin mina kohe selle järele, kui tuhatoosist sigariotsa leidsin, mille poolenipõlenud kuldnõ monogramm tunnistas, et selle omanik olnud naisterahwas.

„Ah, see jätke sinna paika!“ ütles Hudson.

„Ja ärge olge liig läbematu. Mõnikord suitsetavad ka herrad kuldnõmonogrammiga sigarid.“

Ma uurisin täht, ilma et oleksin vastanud, aga ma ei saanud neist jagu. Siig palju puudus.

Nora nuuskis paberikorni, ja kui Hudson, sinna ei waadanud, mõttis ta sealt midagi ja pigistab pihku, kust ta selle wälkkiiresti taskusse poetas.

„Pole midagi saada!“ pilkas, Hudson kui ümber pööras ja nägi, mis Nora tegi. „Distifime kõik juba wälja, mis otsida oli. Palju seda ei olnud — paar kirjaümbrisku ja kirja, aga kõik tähtsusetud. Noh, olekorred kuulutawad ju, kust poolt tuul puhub, ja meil on mitu olekört.“

„On see ka üks neist?“

Nora tähendas autojebelile, mis alles kirjutuslaual seisis.

„Ah mis! Sel pole tähtsust. See on ju must. Etline see ei ole. Niisugused kaardid on ju alati kanged ja puhtad, kui nad wälja antakse, see aga on wäga ära mustutatud.“

„Oh, kes teab, kas see wanusest tuleb!“ ütlesin mina. „Neid kaarte tarwitatakse ju ikka jamaal päewal, mil nad wälja antakse. Aga kust tuleb see üldse siia?“

Hudson kergitas kulme.

„See on õige,“ mõõndas ta. „Nun, herra Gately sai selle kaardi mõnest hotellist, et tarwitanud seda aga mõnel põhjusel, waid tõi taskus koju. Aga wäga wilbak Teie mõte ei

ole. Miks jättis ta selle omale? Ja mis ta sellega tegi, et see nii kattenud ja must on?“

Me filmisefime kaarti kõik lohm. Walge kaart, umbes kaks kinni neli tolli suur, seitsme forratult mahutatud ümmarguse auguga. Ülewal seisis trükkitud: „Balun kaart mitte murda.“ ja ühel äärel seisis suur punane number 743. Ülemine parem nurk oli ära lõigatud.

„Do!“ hüüdsin ma. Siin selle otsa peal on ju kitsas pabeririba kleebitud ja see peatab peaaegu läbi. Tõesti, wõin läbi lugeda: „Hotel St. Charles! Seal on ta pärit.“

„Jika pikkamisi!“ naeratas Hudson. „See tähendab, et ta sealt pärit ei ole. Ta wõib olla, kus tahes pärit, a i n u l t mitte „Charles“ hotellist. Teie ei tea seda, et hotellid tarwita-wad tihti teiste hotellide kaarte, mille nimi siis peale kleebitakse. Pidage seda meeles. Ei, herra Brice, ma ei usu, et see kaart midagi tähendab, kui me ka et mõista, kust ta siia sai. Wõimalik, et Gately selle mõni päew hiljem taskust leidis. Ja ometi on ta kulunud. See on imelik. Wähest tarwitas ta seda lugemismärgiks või millegiks muuks.“

„Wähest jättis see daam selle siia,“ ütles Nora, „kui ta oma kübarandela siia unustas.“

„Wõimalik,“ wastas Hudson rebane heatahtlikult naeratades. „Tgatahes o'ete mu teinud uudishimulikuks, ja sellepärast hoian selle asja alles.“

Ta pani selle oma taskurätikusse. Nora ja mina wahetasime wõiburdõmsa pilgu.

„Teate, herra Brice,“ jättas Hudson lühilese mõtlemise järele, „Teie ei kasutanud soodjat juhust, kui rutemini kohale ei jooksnud ja meest teo pealt ei tabanud.“

„Jah, kui ma oleksin teadnud, et Jenny toa üks ainus lahtine oli, ma oleksin sealt sisse jooksnud. Sellega kaotasin wäärtuslikud filmapildud. Aga minu arust on see ikka veel kummaline, et ma meest ei näinud, keda Jenny kirjeldas.“

„Üks põhjus seisab selles, et niisugust meest ei olnudki,“ ütles Hudson ja rõõmustas filmnähtawalt minu imestawa nõõllme üle.

„Mis siis mõrtsukast sai?“ kogelesin mina.

„Tema sõitis ühes Gatelyga alla. Grafsdüttoolis. Ja lastis ta teel maha.“

„Aga inimene, ma kuulsin ju pauku — ja see tuba oli suitsu täis.“

„Siis lastis ta kaks korda. Oletame, et herra Gately oli ainult kergesti haawatud ja mõis veel sõidutooli minna. Siis kargas mõrtsukas talle järele ja tappis ta teel. Alla on ju hull maad. Siis läheb mõrtsukas wälja, lööb uufe oma taga kinni ja laob.“

Jään mõttesse. See kõlas otsekohe labaselt — ja ometi —!

„Aga Jenny ütles ju, et ta meest näinud,“ waidles Nora wastu.

„Tema wist ainult armas, et teda nägi. Mõisuguseid asju juhtub tihti. Ta kuuleb pauku, tormab tuppa — ootab rewolwriga meest näha ja armas teda siis ka nägewat. Pealegi wõib see edew plika selle ka wälja mõtelnud olla, et end humitawaks teha. — No jah, herra Brice, tahju, et õige filmapilugu jätkite tabamata. Aga et lord ju siin olete, siis wõiksite mulle nii täpselt kui võimalik jutustada teisest warjust — nimelt sellest kes herra Gately ei olnud.“

Katjusin oma teadet igapidi täiendada, aga see oli mõimatu.

„Noh, kas ei wõinud see naissterahwas olla?“

„Õiotsa oleksin seda etanud, herra Hudson, aga lähemalt järele mõeldes pean siiski ütleva, et see küll mõimalik on, aga et ma seda ise ometi ei usu.“

„Naised kannawad ju nüüd oma juukseid nii pea ümber liiskerdatult, et nende pead meeste peadest sugugi ei näi olewat paksemad. Kas teate, herra Brice? Minge korraks wälja kotta, silmitsage minu ja preili Mac Cormacki warjust ja ütlege meie siis, mis olete märganud.“

Ma tegin seda, ja jälle ilmuib kaks warjupoad samale uksele, mida ma eile olin silmitsenud. Aga heledal päewal olid need warjud weel segasemad kui päew waremalt, ja kui ma tagasi tuln, wõisn ainult ütelda:

„Muidugi sa'n wahet teha. Aga õigus Teil on! Kui mina Teid mõlemaid ei oleks tunnud, oleksin kergesti wõinud Nora pead mehepeaks ja Teie pead naispeaks arvata, Hudson. Imelik, kui wähe individualiteeti niisugustel warjudel on!“

„No jah, eile olid nad loomulikult teravamad, kuna koda palju pimedam oli,“ ütles Hudson. „Aga Teie tunnikusel pole suurt wäärtsust, herra Brice, kui ma õiget mõrtsukat et saa seada siia klaasi taha ja Teie teda siis mõneluguse eritise iseloomuliku kuju järele kindlasti ära ei tunne.“

„Usun, et seda wõiksin,“ wastasin mina, „sest kui ma ka mingisugust isearalikku omandust ei saa kirjeldada, siis olen kindel, et sama pea ära tunnen.“

„Mii?“ Hudson silmitses mind uuriwalt. „Noh, wahest teeme katset.“

Keel oli siis teatud kahklus. Noh, mina olen sellega nõus.

„Kes on õieti Gately päranduse walitseja?“ küsisin mina.

„Adwokaat Bond Tema korraldab kõik, ja rahaasjad on wististi korras. Sest rahalikult on Almos Gately juures kõik tipp-topp. Selles wõite kindel olla.“

„Kuidas nii?“ wastasin mina, sest tema sõnadest kajas mingisugune kahklus.

„Ah, mis tean mina. Aga helbatsse igal inimesel olla oma must külg, ja miks peaks herra Gately ses asjas olema erand?“

„Tähendab: mõni naissterahwas?“ ütles Nora, kes oma arwamisest ei wabanenud.

Hudsoni rebane silmitses teda pikalt.

„Teie olete lugenud detektiivlugusid, preili,“ ütles ta siis, „ja neis seisab ikka: Mii ja naa! Noh, waadage edast. Aga walmistage ennast kurwa lõpu tarwis.“

Mees oli nähtawasti sügawasti liigutatud, kuna ta enam edast rääkida ei tahtnud, siis läksime meie, Nora ja mina, büroosse tagasi.

Seal nättas mulle Nora, mis ta oli paberikorwist leidnud. See oli wäike, wäga õhuke ja kookupigistatud tükk roosat paberit.

„Mis see on?“ küsisin mina, hoides paberit pöidla ja esimese sõrme wahel ettewaatlikult kõrgel.

„Ruudripaber. Niisugune, nagu neid paljud naised eneste juures kannawad — wälksetes raamatutes. Nad hõõruwad sellega oma nina ja palgeid. See on eraldi peen sort ja tal on imeõrn, aga selge parfüüm — wististi Brantsuse oma. Kas Teie ei usu, et me selle naise lätte saaksime, kes seda tarwitab ja selle paberit sinna jätkis? See wõis ainult eile olla, sest paberikorw tehtakse muidugi igapäew tühjaks.“

„Teie olete ju päris meister — detektiiv, Nora,“ naersin mina. „Kuidas tahate seda katsuda?“

„Ma kuulan wiendal abenuel kõige suurematest parfüümariidest järele, kus seda parfüümi walmistatakse.“

Samal filmapilgul loputati ja siise astus po'itiseinik.

„Kas tohiksin Teid teisele poole paluda, herra Br'ce?“

„Kas tohin mina kaasa tulla?“ palus Nora ja järgnes meie wastust ootamata.

„Oleme kõisuguga asju teada saanud,“ algas poliitiseülem Gately büroos. „Mõtelge weel lord põhjalikult järele, herra Brice! Tahaksin Teilt nimelt küsida, kas Teie võimalikuks arwate, et pea, mille warju Teie uksele nägite, wõiks olnud olla naispea?“

„See wõib olla, herra Martin,“ ütlesin mina. „Sellest rääkisime juba. See wõib ju olla, nagu lord ütlesin, aga mina ei usu seda.“

„Ja õlad? Kui nad ka laiad olid nagu mehesõlad — kas ei võiks ühe naise, ütleme tarusnahkadesse mäsitud naise kaju sama muljet äratada?“

Jätne jahmatus valdas mind, aga ma wastasin.

„Õdimatu see ei ole. Kaju oli liig udune.“

„Me oleme preili Ragnori asjus täpseid teateid kogunud,“ jatkas ülem, „ja sellejuures selgus, et ta ebatõtt rääkis, kui teatas, kuidas ta eilse pärasõiduna oli mööda saanud. Ta ütles, et wiibis Park Wenuel ühe sõbranna pool. Me küsime seal järele, ja see noor preili seletas, et preili Ragnor eile tema juures po'e käinud. Peale selle tehti kindlaks, et preili Ragnor eila pärast teist, kellest kuulsite, siin büroos wiibis ja mitte enne teist, nagu tema kinnitab.“

„Aga —“ algasin ma.

„Palun veel filmapiik. See on kindlaks tehtud sellest, et preili Ragnorile isheft pärast teist on wälja antud.“

„Mis tõendab —?“ kogelesin mina.

„Ei preili Ragnor wiinne isik oli, kes enne lahkumist siin to...s wiibis.“

„Oh, kuidas wõite Teie seda weetlemat neiu kahtlustada!“ hüüdis Nora wihafelt. „Tema ei teeks färbselegi paha.“

„Kas tunnete preili Ragnori lähemali?“

„Ei, aga —“

„Kindel on, et just kõige õrnemad naistõd kirglike ärewuse filmapiigul asju teemad, mida keegi neist isegi unes ei oleks mõinud oletada, kui neid küllaldaselt ärritatakse wõi neil selleks äkitselt wõimalus on. Preili Ragnor oli oma eestseisja pea'e wäga wihane — seda on Jenny Boyd riistkõsimuste peale tunnistanud. Herrra Gatelyl oli rewolwer, mis enamasti ta kirjutuslaua sahtlis seisis ja mida seal näüd enam ei ole. Ja —“ siin järgnes mõjurikas wahaeag — „herra Amory Manningit pole leida.“

„Mis Te sellest järeldate?“ küsisin mina imestades.

„Et ta meelega kadus, kuna ta preili Ragnori wastu ei taha tunnistanjana estneda. Muudugi saab ta preili Ragnori kõige paremini aidata, kui ta kinnast kaob ja leidmatu on. Sellepärast lahkus ta New-Yorgist ja preili Ragnor ütles, et ta sellest midagi ei tea. Muudugi teab ta seda — nad on üksiteisega ühenduses.“

„Pea!“ hüüdsin mina. „Teie fantaseerite! Lähete wälja wäärreeldustest!“

„Soowiksin, et see nii oleks!“ wastas poliitsetülem, kelle nägu esimest korda mureliku ilme omas. „Aga mul pole walikut. Mul on kari kibedaid fakte ees ja need ei lasse mind kõtkuda. Ütelge ise, kas saab Manningi äklist

kadumist teifiti seletada? Pallalekppumine? Dolluk! Gilse imago! Wägimawdne ärawiimim? Mispärasit? Tema on harilik kodanik, et miljonär ega mõjuw isik. Teie tähendasite, et olete teda eile õhtul näinud, herra Brice. Kus see oli?“

Ma jutustasin oma kohtumist trammis ja ta mõistaslikku kadumist.

„Mitte sugugi mõistatuslik!“ ütles Martin: „Ta hoidis Teie eest meelega kõrwale. Kadus ja hoiab ennast hoolega warjul. Aga küll me ta leiame. Meie päwil pole poliitset eest warjamine nii kerge.“

„Aga preili Ragnor?“ peatasin ma umbusklikult. „Mispärasit? Nimetage põhjust?“

„Sellepärast, et ta eestseisja nõus ei olnud teda Manningile mehele panema. Kui preili Ragnor ütles, et oli preili Clarke juure sõtnud, siis sõitis ta herra Manningi õe proua Rusfelli juure. Seal tahtis ta Manningit kohata. Kõik seda kuulsin ma proua Rusfelliilt.“

„Ja arwate, et see preili Ragnori wari oli, mida ma eile nägin?“

„Teie ütlesite, et see ka wõis naine olla!“

„Siis otsige kedagi teist. Preili Ragnor see küll ei olnud.“

„Teie wiha on arusaadaw ja kiiduwäär, herra Brice, aga ta tuleb sellest, et Teie preili Ragnorist halba ei usu. Poliitset ei tohi enesele niisugust tunnetelustust lubada.“

„Aga kuidas — kuidas wõis preili Ragnor toast wälja saada?“

„Meie ei usu dieti preili Jenny Boydi tunnistust mehest, kes rewolwer käes, trepist alla jooksis. Waid usume, et see isik, kes laskis, oma ohwri seltsis erasõidutooliga alla sõitis. Seal pääsis ta kergesti tänawale, ja see peab olema keegi, kes selle sõidutooli automaatslikult tundis.“

„Aga preili Ragnor ütles ju, et ta seda sõidutooli ita pole näinud!“ hüüdsin mina wõidurõõmsalt. „Ta ütles, ta eestseisja olla sellest ainult rõ kinud.“

„Tean, et ta seda ütles!“ wastas poliitsetülem.

7.

Hudsoni ülesanne.

Järgnewal kahel päewal olin ma õige tufane. Ma arwasin ennast mitte õigustatuks preili Ragnori juure minema, kuigi ta mind sinna oli kutsunud, ja igatsefin ometi kuulda saada, kas poliitseti temale oma kahtluse juba õi teatanud. Ajalehtedes ei olnud midagi seisnud, millest oleks wälja paistnud kahtlus tema wastu, aga ma olin weendunud, et teda terawasti walwati, ning ei teadnud, millised uued tõendusjed tema wastu olid kofku teedetud.

Suurkapitalisti matmine sündis laupäeva õhtul. Ka mina olin seal, ja kui ma jälle koju läksin, murdsin asjatunult pead selle üle, mis-sugune küll selle draama teine akt võiks olla. Kas tõsteti kaebus preili Raynori — selle weet- lewa preili Olive Raynori vastu?

Kuigi ma teda ainult pealiskaudselt tundsin, olin ometi teiselt poolt kuulnud, et ta ei olnud mitte sugugi järelandlit iseloom, kelle peale ker- gešti saadi mõju avaldada. Teati, et eestseisja waljus teda tihti oli haawanud ja et ta tihti tema vastu oli pirtsakas olnud ja temast teis- tele rääkinud. Ilma et nad oleksid wäliselt küllt läinud, olid nende iseloomud ometi wäl- tndlikud ning läksid nii eluwaadete kui ka kalduwuste poolest kaugelt lahku.

Olive kui elurõõmus noor neiu nõudis enam feltstikkust ja meelelahutust. Gately armastas enam rahu ja ütsindust. Neiu ettepanekud leid- sid wastupanekut, ja see ei teinud neile kumma- legi rõõmu. Tõesti oli Olive juba mitu korda ähwardanud majast lahtuda ja ise oma kodu põhjendada kuid sellega ei olnud Gately leppinud; ta kodu augevus ja majapidamise juhtimine ole- nesid nii wäga Diive targast ja osawast juhatusest ja ilma tema juuresolekuta ja hooleta oleks ka Gately elu olnud wähem mugaw. Gately lubas teda ainult harwa külla ja sõbrannasid ei lubanud ta ilal Olive juure tulla.

Seda küll kuulsin Moralt, kellele seda Jenny teatanud.

Ma ei uskunud õieti, et politsei selles kindel oli, nagu oleks Olive oma eestseisja maha lastnud, aga ometi oli politseil põhjust tema vastu lahklust tunda.

See tegi mulle palju muret.

Pähapäewal ei saanud ma muu peale mõ- telbagi, waid harutasin ikka jälle, kas see küll liig pealetungiw oleks, kui ma preili Raynoriile pakulsin oma abi ja nõu. Sõpru ja nõuandjaid oli tal wistiski küll palju, aga wähest läks talle ka minusugust juriidilist nõuandjat waja. Wiimaks helistasin talle ja küsisin, kas ta mind sooviks näha. Rõõmsaks allutuseks oli ta minu ettepanekuga kogu nõus ja palus mind õhtupoolikul oma juure, sest talle olla tõesti digusteadlikst nõu waja.

Nii läksin ma keell 4 õhtupoolikul Gately majja.

Mu saadeti wälisesse wastuwõttetuppa, kuhu preili Raynor kogu ilmus.

"Ast on nii, herra Br'ce," algas ta pärast fisesjuhatawaid sõnu. "Mulle herra Bond ei meeldi — Teie teate ju, et ta minu onu adwokaat oli — aga mina teda ei jalli."

"Mõnel kindlal põhjusel, preili Raynor?" küsisin ma.

"Oh — ei — aga — oh, tema on hir- mus wanamees — tahab mind heameelega omale naiseks."

"Kas olete ka järele mõtelnud, enne kui mulle niisuguseid asju teatate?" wastasin mina, sest ma nägin, et ta oli erutatud ja närwiline, ja uskusin, et ta oma sõnu hiljem võiks kahetseda.

"Jah, t'iehti. Mulle on waja adwokaati, herra Brice, ja seda herra Bondi ma ei taha. Sellepärast palun Teid minu asjad oma ajada wõtta, minu raha-asju toimetada ja mulle nõu anda, kui seda wajan. Teie ehk mõt- lete, et mul palju sõpru on —" ta waatas mulle kiigutamõtsifelt otja — „aga nii ast ei ole. Onu Amos ei soowinud, et ma palju tutwust tegin, ja need wähesed sõbrad, kes temal olid, olid küll wanemad herrad. Oma raha üle on mul waba woli. Herra Gately oli täpne arwepidaja — ja nüüd wõtan selle herra Bondi käest ja annan Teile. Seda mu- dugi mõib."

Olive oli energilise näo teinud ja näis uskumat, et ast korras.

"Muidugi mõib, preili Raynor," wastasin mina. "Tahan selle üle järele mõelda."

"Midagi pole waja järele mõelda — ütlege aga lihtsalt jah. Ei tea Teile seda, siis pean kellegi teise otsima, ja — parema meelega soowiksin ma Teid."

Ma ei jõudnud sellele weetlewale olemu- sele vastu panna ja lubasin kogu tarwilikud sammud astuda.

Nüüd teatas ta mulle, et tal mitte üffi enesel suur warandus oli, waid et ta ka suure summa pärinud onult, kes ta selle maja oma- niuks teinud.

"Nii siis jään siis edast elama," jatkas ta. "Kellegi kena, wana daami olen juba majasse wõtnud — see on keegi proua Bail — mu- dugi omale feltstilisets. Tema on armas, sõ- nakuulelik inimene, sekejuures lõbus ja meel- diw."

"Nii olete siis täitsa oma peremees?" kü- sisin ma.

"Jah kas see pole Teiegi meelest kum- maline? Minulgi on weel raske harjuda. Teate, ma oleksin onu Amosega wäga hästi läbi saanud, kui ta mulle pisutki enam waba- dust oleks lubanud! Aga ta talitas minuga kui wäikesel lapsel. Kui ta mu oma juure wõttis, olingi alles laps, ja ta pole enesele küll ilal selgust muresenenud, et ma waeajal olin neiuks sirgunud, kel ise oma indiwiduali- teet ja tuge on. Olen 22 aastat wana, ja tema tegi weel ikka, nagu oleksin alles 12 aas- tat. Aga see maja on nagu muntunud —

ilma temata. Ja siis ta hirmus ots! Mõni lord on mul, nagu ei võiks ma siia jääda, nagu peaksin minema kufagile mujale. Aga ehtoisa — ah, ma ei tea ju, mis pean tegema! Ma ei suuda veel se'gusele jõuda, et ta surnud on!"

Ta ei nutnud. Kuiwil filmil istus ta ja nägi nii üfisk ja abitu wälja, et talle heameelega lubas, teda jõudumööda teo ja nõuga aidata.

Olin juba ammu mulje saanud, et tal politsei kahtlusest aimugi ei olnud, ja pidas enesele parajasti aru, kas talle seda ütelda wõit ta parem teadmatuse jätta, kui teener ilmus ja Hudsoni tulekut teatas.

Hudson! Hudsoni rebane! Sel wõis ainult ü's tähendus olla.

"Kas tohin siia jääda?" küsis ma ruttu.

Ja tema wastas wiibimata:

"Muidugi, jah, palun!"

Järgmisel minutil ilmus Hudson.

Selles mehes peitus midagi, mis mulle meeldis, ja kui nüüd Olive't taheti üle kuulata, siis ütles mulle sijemine hääl, et see mees seda möödukalt oskas teha.

Kuigi kare, kõlas ta hääl ometi lahkesti, ja Olive wastas siisejuhatawatele küsimustele ka walmilt ja otsekoheselt.

Aga kui Hudson küsis, kus ta selle hirmsa päewa õhtupoolikul olnud, wõttis neiu kõrgi seisaku ja ütles:

"Seda lõik ütlesin juba sellele mehele seal all linnas — tolle herra Martinile."

"Aga kas rääkisite temale tõtt, preili Raynor?"

"Mu herra!"

See ainjas sõnas peitus terwe maailm põlgust, aga ta filmist paistis ometi pisut hirmu.

"Wõtke minu hästimõeldud nõu kuulda, preili," ütles Hudson. "Teie olete noor daam ja arwate wististi, et wälise ilmsüütu walega pääsete. Po'itse ees see ei lähe. Waadake, preili, meie teame, kus Te kestnädala õhtupoolikul wiibisite Nii wõite seda ühna awalikult ka ütelda."

"Noh — kus ma siis olin?"

"Proua Russelli juures — herra Manningi de pool."

Olive waatas temale imestades otja.

"Noh, kuna Te seda teate, siis wõin seda ka tunnistada," ütles ta muutunud toonil.

"Ma olin proua Russelli juures. Mis siis sellest on?"

"Meie oletame sellest tõele nipsu löömisest, et Te temast wahist ka muidu suurt pole hoo-

linnud, preili Raynor. Kas tahate mulle öelda, mis ütlesite, et olite preili Clarke pool?"

"Muidugi! Minu eestseisja et soowiunud teatud isiklikudel põhjustel, et ma proua Russelliga läbi käiksin. Sellepärast ütlesin, kui proua Russell juures käisin, alati, et käisin preili Clarke juures. Selle wälise hädawale armastin ma digustatuks, sest et herra Gateyl digust po'lnud mulle ette kirjutada, kus ma wõisin läta ja kus mitte. Kui ma rääkisin ebatoõtt, siis sündis see ainult tema diguseta ja türranniliste eeskirjade tõttu Muidu ma ei waleta. Kui ma olin sunnitud seda tegema, siis ainult sellepärast, et enesele wälisest rõõmu ja meelelatutust lubada, ja sellega pole peale minu kellegil midagi tegemist."

"See on õige, Hudson," ütlesin m'na. "Kas tahate preili Raynori pühapäewa-koolitajaks hakata?"

"Heameelega ma seda ei tee," wastas ta au'asti ja kahetsemal toonil. "Aga mul on käsub. Preili Raynor, mul on mõned awa'itud küsimused. Kus on herra Manning?"

"Seda ma ei tea. Soowitsin, et teaksin!"

"Aga — aga — see ju ei lähe! Ma usun, Teie mõtlete minu jaoks ta peiduloha kohta juba mõne näpunäite wälja. Teate, meid Te petta ei saa."

"Ja ei mõtle ega tahagi," seletas Olive leekiwail filmil. "Kui ma oma onu waljusest lastusin kuidagi mööda hiihida, siis et tarwitse Te veel uskuda, et ma tõtt rääkida ei oskagi. Mul pole aimugi, kus herra Manning wii'ib, ja ma kardan tõsiselt, et talle midagi on juhtunud. Kui Teie ta oskate üles leida, siis teete sellega ka minule palju meelega."

"Kas olete temaga kihlatud, preili Raynor?"

"Ei, seda ma ei ole — kuigi ma Teile digust ei anna eneselt seda küsida. Herra Manning ja mina oleme head sõbrad, muud midagi."

"Herra Gateyl ei jallunud ta tähelepanekul?"

"Ei."

"Kas oskate rewolwrit tarwitada, preili Raynor?"

"Jah," wastas neiu walmilt. "Kas en wäga hästi. Mis Te seda küsite?"

Neiu imestawad filmad waatast talle julgelt otja. Minule o'it see ta süütuse täielik tõendus.

Aga Hudsonil näis olewat teine arwamine. Ta filmistes nelut pealekaebawalt ja jatkas:

"On Tell rewolwer?"

"Jah, herra Gateyl kinkis mulle mõni aasta tagasi ühe."

"Kus ta on?"

"Maal, meie majas Long Islandil. Ma kartsin seal murdwargaid; siin New-Yorgis ma neid nii enam ei karda."

"Hm! Noh, preili Raynor, Teie olete siis viimane, kes herra Gatelyt elusalt on näinud."

"Aga herra Brice on ju ometi lastmüsti näinud."

"Minult varju peal. Mina arvan, Teie olete viimane, kes meie teada herra Gatelyga tema büroos rääkis. Kas Teie jutujamine oli — hm — sõbralik?"

"Täitsa. Mina läksin sinna raha küsima, nagu tihti ennegi. Mu eestseisja andis mulle tiheti ja ma võisin krediitfeltst raha."

"Jah, seda me teame. Ka seda, et tiheti anti ja maksti — just sel ajal, mil herra Gately tapeti."

"Ei, warem, herra Hudson. Mina olin umbes kell kolm pangas."

"Ei, preili Raynor. Kasahoidja on tunnistanud, et umbes kell kolm pangas olite."

"Siis ei siis ta." vastas Olive rahulikult ja ujaldawalt. "Kell kolm wõi koge pärast kolme olin ma juba proua Rusfelli juures."

"Kas herra Manning oli seal?"

"Ei, tal oli tegemist, aga ta tahtis hiljem sinna tulla."

"Mis oli tal teha?"

"Seda ma ei tea, wga tal oli wististi midagi toimetada Puritani krediitfeltst lähedal, sest sinna tulles leidsin ma ta sealt."

"Mis ajal?"

"Ei mäleta selgesti. Wõib olla pool neli, wõib olla ka viisut hiljem. Olin waewalt jõudnud proua Rusfelli juure, kui herra Talcott mulle telefoneeris."

"Kust ta teadis, et seal olite?"

"Ta kolistas eest preili Clarkile ja see ütles temale seda."

"Nii siis aitasiw Teie sõbrannad Teid oma onu petta?"

"Balun oma mõtteid teistiti wäljendada, herra Hudson," ütles Olive kõrgilt. "Aga mina wastan jah. Minu sõbrannad arwasiw samuti kui mina, et herra Gately minult wõtmatud asju nõudis ja et mina kohustatud ei olnud neid täitma."

"Aga nüüd olete tema ülekohutusest nõudmisesi waba?"

"Need on õige inetud sõnad, mis mehele ei kõlba. Niisugune hind on minu iseseiswuse eest liig kallis!"

"Kas olete kindel, et seda usute?"

"Mis see tähendab, herra Hudson?" Wõi usute koguni, et mina ise oma eestseisja ära tappin?"

"Leidub inimesi, kes seda usuvad, preili."

"Rahkuge minu majast! hüüdis preilit Olive tõustes. "Niisuguseid sõnu mina siin ei falli."

"No noh, preili, teatri mängimine siin ei aita. Teie wastu on tõendus ja mul on käsi Teile ütelda, et meie Teid palume, New-Yorgist mitte lahkuda ilma melle teatamata. Meie et süüdistada Teid, aga meil peab pant olema, et Teiega igatahes jälle kokku saame. Mina lahkun nüüd, preili Raynor. Tulin atnult asju selgitama ja Teid paluma, linna jääda. Wastaheti ou ka parem, kui Teile ütlen, et Teid takistatakse siit lahtumast, kui seda peaksite katsuma."

"Kas tähendab see, et olen politsei üleswaatuse all?"

"Noh, kui seda nii tahate nimetada."

Olive waatas tema peale nagu usfifese peale põrmus.

"Minge!" ütles ta rahulikult, aga rõhuga.

"Mina ei lahku linnast. Wõib olla, et ma ei lahku majastki. Teie kahtlustus seisab allpool minu au. Aga ühe õpetuse andis ta. Ma teen kellelegi teisele, kel Teie politseiga midagi tegemist ei ole, ülesandeks onu mõrtsukat otsida. Samuti minu sõpra, herra Manningit."

Hudson naeratas andeksandwalt, nagu oleks ta ees laps seisnud.

"All right, preili Raynor. Ujaldan Teie töotust siia jääda ja usun, küll politsei juba nii Teie onu mõrtsuka kui ka herra Manningi kätte saab. Jumalaga!"

Hudson lahkus.

Ja Olive pööras wihast wärisedes minu poole:

"Milline häbematus! Kas on see lubatud? Siia tulla ja mind awalikult süüdistada onu tapmises!"

"Ta ei olnud ju Teie onu!"

"See ei muuda asja. Ma armastasin teda, nagu oleks ta olnud minu sugulane. Kuid ta oligi wali ja ülekohutune, igas teises suhtes oli ta ometi igal ajal lahke ja armastuswääriline. Tema ei keelanud mulle midagi, mis tarwis on mugawale ja toredale elule. Tema ei küsinud iial, kas ma raha wälja andsin ja mis eest, kui ma ei tahtnud külalisi wastu wõtta wõi külaslakte teha."

(Särgneb).

Hindmõistus

Nr. 19 (61).

Saunas käis 100 inimest, kes maksivad kokku 100 marka. 10 juuti lasti 1 marga eest sauna; tatarlased maksivad 3 mk. igaüks ja wenelased 5 mk. igaüks. Mitu inimest igast rahwusest käis saunas?

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16, kuni 10. nowembrini. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaanis“ nr. 22.

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse välja: 1) A. H. Tammsaare — Üle piiri; 2) Anna Haawa — Rooma muinaskangelased; 3) M. Linnaaar „Lembitu“ sündimine.

„Romaani“ talitus.

Järgmine hindmõistatuse nr. 17 (59) lahendus ilmub „Romaan“ nr. 20. „Romaani“ talitus.

Ainult 225 marka

maksab „ROMAAN“, nr. 19 alates, aasta lõpuni.

Tellimisi wõtawad wastu ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

WILJANDIS

müüwad ajakirja „ROMAANI“ üksiknumbrid ja wõtawad tellimisi wastu:

H-ra H. Leoke'se raamatukauplus,	Tartu tän. nr. 12.
„Walgus'e	Lossi tän. nr. 14.
H-ra A. Rennit'i	„
Herra J. Kalkun'i	Tartu tän. nr. 15.
„	Lossi tän.
Maakonna õpetajate liidu rmtkpl.	Lossi tän.
Raudtee raamatukapp jaamas ja kõik ajalehe müüjad.	

Sealsamas müüakse ka

„ROMAANI“ köidetud aastakäike.

Aastakäik 1922, iluköites Mk. 700. —
„ 1923, „ „ 900. —

Üheski Eesti perekonnas

ei tohiks puududa ajakiri „ROMAAN“, mis oma juttude põnewuse ning hea rahvuswahelise waliku, aga ka rahwaliku keele pärast on tõusnud kolme aasta jooksul

kõige loetawamaks ajakirjaks Eestis.

„Romaan“ tutvustab lugejatele maailma tähtsamate kirjannikkude teoseid ja on awaldanud siamaani hulga huwitawaid romaane, jutustusi ja luuletusi enam kui 60 rahwuse kirjandusest. Nii puhta ja mitmekesiselt walitud sisuga ei ole siamaani weel olnud warustatud

ükski teine Eesti ajakiri.

„Romaan“ on olnud selles suhtes teerajaja. Seda näitawad mitme teise ajakirja katsed, „Romaan'ile“ järele teha.

„Romaan“ on igas perekonnas allikaks, kust iga perekonnaliige, olgu noor wõi wana, ammutab meelelahutust ja rõõmu.

Kes on tüdinenud erakondlikkudest näaklemistest ja kelle ergud wajawad puhkust pärast raskete ametikohuste täitmist, see wõtku kätte ajakirja „ROMAAN'i“ uuem number ja süwenege ta sisusse. „ROMAAN“ rahustab ta erke ja pakub talle kõige kosutawamat meelelahutust. „ROMAAN“ annab talle ülewaate maailma rahwuste kirjanduse mitmesugustest wooludest, kosutab tema waimu ja saab nii tema sõbraks, keda ta ikka jälle igatsusega ootab.

See on tõde, mida kõik „Romaan'i“ lugejad tõendawad.

— Soowijatele saadame proowinumbrid hinnata. —

Tellimise hinnad lehe esimesel küljel

Wanu aastakäike on weel saada järgmiste hindadega:

1922 aastakäik (18 nr.)	hind	kõitmatult	500 marka.
	„ iluköites	700	„
1923 aastakäik (24 nr.)	„ kõitmatult	700	„
	„ iluköites	900	„

Need aastakäigud on eriti kingituseks väga sündsad.

— Tellimise aadress lehe esimesel küljel. —

Wäljaandja: Kirjastus-osaühisus „ARENG“